

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

Euroregion Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů

Lucie Podzemská

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Podzemská Lucie

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Klatovy

Název práce

Euroregion Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů

Anglický název

The Euroregion Sumava in the Context of the Czech-Bavarian Relations

Cíle práce

Diplomová práce je tematicky zaměřena na problematiku přeshraniční spolupráce regionálních útvarů. Dané téma je sledováno na příkladu česko-bavorských vztahů v rámci euroregionu Šumava a zabývá se hospodářským, sociálním a kulturním partnerstvím obou těchto zemí od doby vzniku euroregionu až po současnost, tj. období let 1993 až 2012. Hlavním cílem je deskripce a zhodnocení přeshraniční spolupráce v geografickém prostoru česko-bavorské hranice a zjištění, jak je tato kooperace vnímána místními obyvateli na české straně.

Metodika

Teoretická část se opírá o studium základního a nezbytného materiálu, tj. dostupné literatury, publikovaných výsledků různých výzkumných projektů a dalších zdrojů dotýkajících se stanoveného tématu. Praktická část je zaměřena na konkrétní česko-bavorské aktivity a projekty v rozsahu euroregionu Šumava a dále je věnována kvantitativnímu výzkumu, který je orientován na otázku vnímání této součinnosti šumavskou populací a opírá se o interpretaci dat získaných dotazníkovým šetřením.

Harmonogram zpracování

1. Shromáždění informačního materiálu a jeho následné studium, doplnění hlavních a dílčích cílů práce, volba dalšího postupu: 6/2012
2. Zpracování souhrnu řešení problematiky dle informačních materiálů: 7/2012
3. Provedení kvantitativního výzkumu: 8/2012 – 9/2012
4. Vypracování analytické části práce, diskuze a zhodnocení výsledků: 10/2012 – 12/2012
5. Vytvoření finální verze dokumentu a odevzdání práce: 1/2013– 3/2013

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

Euroregion, přeshraniční spolupráce, česko-bavorské vztahy, Šumava, Bavorský les, kvantitativní výzkum.

Doporučené zdroje informací

- CETKOVSKÝ, Stanislav, KLUSÁČEK, Petr, MARTINÁT, Stanislav, ZAPLETALOVÁ, Jana. Some aspects of cross-border cooperation in euroregions of the Czech Republic on example of the Šumava region. Moravian Geographical Reports, 2007, roč. 15, č. 1, s. 43-52.
- Cíl 3 – program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2007-2013. 1. vyd., Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007.
- DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002, 371 s. ISBN 80-246-0139-7.
- DOKOUPIL, Jaroslav, HAVLÍČEK, Jaroslav, JEŘÁBEK, Milan a kol. České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 304 s. ISBN 80-200-1051-3.
- HOUŽVIČKA, Václav. Česko-německé pohraničí v nových podmínkách. Mezinárodní vztahy, 1996, č. 4, s. 48-58.
- HOUŽVIČKA, Václav, NOVOTNÝ, Lukáš. Otisky historie v regionálních identitách 80-210-3751-2obyvatel pohraničí: Sebedefinice a vzájemné vnímání Čechů a Němců v přímém sousedství. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. 172 s. ISBN 978-80-200-1679-9.
- MEDEIROS, Eduardo. (Re)defining the Euroregion Concept. European Planning Studies, 2011, č. 19, s. 141-158.
- PEKOVÁ, Jitka. Euroregiony, státní správa a samospráva. 1. vyd. Praha: Ústav geoniky AV ČR, 2005. ISBN 80-86407-08-X.

Vedoucí práce

Kreisslová Sandra, Mgr., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2013

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Euroregion Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. března 2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Sandře Kreisslové, Ph.D. za vstřícnost, odborné vedení a cenné rady, které mi poskytla během zpracování mé práce. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Janě Mixánové za užitečné materiály související s tématem mé práce, jež mi věnovala.

Euroregion Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů

The Euroregion Šumava in the Context of the Czech-Bavarian Relations

Souhrn

Diplomová práce se zabývá tematikou přeshraniční spolupráce v historických, politických, právních a finančních souvislostech. Dané téma je sledováno na příkladu významné přeshraniční struktury, jíž je Euroregion Šumava, který dlouhodobě představuje jeden z hlavních subjektů české strukturální politiky. Pozornost je věnována zásadní charakteristice sdružení, definované v kontextu česko-bavorských vztahů.

Záměrem práce je deskripce a zhodnocení vlivu, který euroregion má na utváření této vzájemnosti a zjištění, jak je tato skutečnost vnímána obyvateli Šumavy. Předkládá ucelený soupis stěžejních aktivit a projektů, jimiž sdružení po celé období své existence demonstruje vlastní význam pro česko-bavorské partnerství. Příspěvek, který jeho činnost přináší společnosti, je zkoumán na základě kvantitativního výzkumu realizovaného formou dotazníkového šetření. Toto zkoumání vede k poznatkům o postojích a povědomí šumavské populace týkajících se přeshraniční spolupráce v geografické oblasti česko-bavorských hranic.

Klíčová slova

Euroregion, příhraniční spolupráce, česko-bavorské vztahy, Šumava, Bavorský les, kvantitativní výzkum.

Summary

Diploma thesis deals with the topic of cross-border cooperation in the historical, political, legal and financial context. The topic is monitored on a significant example of cross-border structures that is the Euroregion Šumava which has long one of the main subjects of Czech structural policy. Attention is given to fundamental characteristics of the association, as defined in context of Czech-Bavarian relations.

Intention of the thesis is to describe and evaluate the influence that has on the formation of a Euroregion of reciprocity. Presents a comprehensive inventory of key activities and projects which the association for the entire period of its existence, demonstrates its importance for the Czech-Bavarian partnership. Contribution, which its activities bring to society, is studied on the basis of quantitative research realized through a questionnaire survey. This investigation leads to a finding of attitudes and awareness of the Šumava population which refers to cross-border cooperation in the geographic area Czech-Bavarian border.

Keywords

Euroregion, cross-border cooperation, Czech-Bavarian relations, the Šumava, the Bavarian Forest, quantitative research.

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce a metodika.....	11
3	Teoretická východiska.....	17
3.1	Přeshraniční spolupráce	17
3.1.1	Základní aspekty přeshraniční spolupráce	18
3.1.2	Legislativní rámec přeshraniční spolupráce	19
3.1.3	Finanční rámec přeshraniční spolupráce.....	20
3.1.4	Formy přeshraniční spolupráce.....	22
3.2	Euroregion	24
3.2.1	Definice, struktura a financování euroregionu	24
3.2.2	Euroregiony v České republice.....	26
3.3	Euroregion Šumava.....	28
3.3.1	Cíl a zaměření Euroregionu Šumava	29
3.3.2	Organizační struktura Euroregionu Šumava.....	30
3.3.3	Hospodaření Euroregionu Šumava	32
3.3.4	Partneři Euroregionu Šumava	33
3.3.5	Euroregion Šumava jako prostředek k upevnění česko-bavorských vztahů....	35
4	Praktická část.....	37
4.1	Projekty Euroregionu Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů	37
4.1.1	Kulturní projekty.....	38
4.1.1.1	Publicistická činnost	38
4.1.1.2	Filmové a hudební projekty	39
4.1.1.3	Výstavy a expozice	40
4.1.1.4	Společenské slavnosti	41
4.1.1.5	Kulturní setkání.....	42
4.1.2	Vzdělávací a naučné projekty	43
4.1.2.1	Přeshraniční partnerství vzdělávacích institucí.....	43
4.1.2.2	Vědecké konference a semináře	45
4.1.2.3	Vzdělávací centra.....	48
4.1.3	Projekty v oblasti cestovního ruchu	49

4.1.3.1	Poznávací zájezdy.....	49
4.1.3.2	Exkurze starostů.....	50
4.1.4	Sportovní projekty	51
4.1.4.1	Sportovní turnaje a závody	51
4.2	Vlastní výzkum v oblasti vnímání česko-bavorské spolupráce se zřetelem na Euroregion Šumava	53
4.2.1	Dotazníkové šetření	53
4.2.2	Vyhodnocení a komparace dotazníkového šetření	55
5	Výsledky a diskuze.....	60
6	Závěr	63
7	Seznam použitých zdrojů	64
8	Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	70
9	Přílohy	71
	Příloha č. 1: Vzor dotazníku „Euroregion Šumava očima šumavské populace“.....	72
	Příloha č. 2: Výsledky dotazníkového šetření.....	75

1 Úvod

Ve 20. a 21. století představují integrační procesy evropského rámce téma, kterému je přikládána značná pozornost. Význam mezinárodní integrace je dán především jejím vlivem na politickou, ekonomickou, kulturní a sociální vzájemnost zúčastněných států i na jejich vlastní vývoj a prosperitu. Jednu ze stěžejních forem internacionálních korporací představuje přeshraniční spolupráce. Jedná se o partnerství obcí, krajů a regionů přes hranice, jež je obzvláště v případě států s tak složitou společnou historií, jakou má Česká republika a Německo, velmi důležité, protože mimo jiné slouží jako prostředek k upevnění kolektivních vztahů na státní i občanské úrovni. Dalším podstatným aspektem přeshraniční spolupráce je užitek, který přináší příhraničním oblastem v podobě odstranění nepříznivých důsledků plynoucích z existence státních hranic. Nejčastěji jsou to nevýhody způsobené určitou izolací periferních regionů, které se konstituovaly mnohdy zcela jinak než regiony vnitrostátní.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou přeshraniční spolupráce pozorované zejména v regionální rovině, tj. na příkladu euroregionu, jakožto územního přeshraničního konceptu podporujícího součinnost občanů i institucí. Dané téma sleduje na příkladu trilaterální koncepce Šumava – Bayerischer Wald – Mühlviertel, která představuje jeden ze třinácti euroregionů vzniklých na hranici našeho státu v souvislosti se změnami, které přinesl rok 1989 a léta následující (konec komunistického režimu, pád železné opony,...), a které udaly směr naší nové zahraniční politiky. Zásadní vliv na utváření těchto přeshraničních útvarů pak měla kandidatura a následný vstup České republiky do Evropské unie. Transformace politické situace, čerstvě získaný nový rozhled a orientace na západ znamenaly především snahu o znovuoobnovení vztahů s Rakouskem a Německem a odstranění bariér daných společnými dějinami.

Charakter a rozsah euroregionů není striktně zakotven a definován, proto se mezi sebou navzájem liší a každý je ojedinelý. Konkrétně rozptyl činností Euroregionu Šumava – Bayerischer Wald – Mühlviertel je velmi široký. Své aktivity rozvíjí na české, německé i rakouské straně téměř dvacet let a současně se věnuje hned několika oblastem jako je cestovní ruch, kultura, infrastruktura nebo sport. Vzhledem ke konfliktní povaze dějin Česka a Německa, se více než kterýkoliv jiný euroregion soustředí na odstranění šrámů této minulosti. Využívá přitom celou řadu prostředků, jimiž jsou například společné

kulturní a sportovní akce nebo výstavy a expozice, které mají za cíl vzájemné přiblížení a pochopení charakterů obou stran. Tato instituce je tedy značně obsáhlý nástroj pro přeshraniční spolupráci.

Téma dané diplomové práce je orientováno na specifikaci Euroregionu Šumava, jeho charakteristiku a vývoj. Zkoumá klíčové projekty a aktivity euroregionu v návaznosti na česko-německé vztahy, přesněji na šumavsko-bavorské vztahy, což je dáno geografickou polohou regionů. Následně je podstatné hledání odpovědi na otázku, jak je nebo není tato součinnost vnímána českou částí populace. Postoj šumavského obyvatelstva ke stanovené problematice je jedním z klíčových faktorů určujících úspěšnost regionů a naplňování jejich pospolitých cílů, kterým je hlavně oboustranné sblížení daných kultur a propojenost určitých jejich záměrů. Pokud za sebou euroregion nechává výsledky své práce, které jsou jasně viditelné, znamená to, že plní svůj účel. Tato práce tedy předpokládá souvislost mezi úspěchem Euroregionu Šumava a povědomím o něm mezi občany na české straně.

Pro dostatečné a srozumitelné zhodnocení působnosti Euroregionu Šumava v rámci česko-bavorských vztahů je diplomová práce rozdělena na dva hlavní úseky. V první části je jasně vymezen cíl práce a metodika, jež byla během výzkumného šetření využita. Navazují teoretická východiska, která vychází ze studia zásadních materiálů orientovaných na danou problematiku. V rámci jednotlivých podkapitol jsou přibližovány a definovány pojmy „přeshraniční spolupráce“ ve svých individuálních podobách a „euroregion“ na konkrétním případu Euroregionu Šumava.

Druhý úsek práce tvoří vlastní empirická část, která se zabývá projekty Euroregionu Šumava podstatnými z hlediska upevnění česko-bavorských vztahů. A dále pracuje s poznatky získanými na základě vlastního kvantitativního výzkumu, který proběhl formou dotazníkového šetření a jehož předmětem je vnímání česko-bavorské spolupráce v okruhu působnosti Euroregionu Šumava.

2 Cíl práce a metodika

Předpokládaná diplomová práce si klade dva hlavní cíle. Jedním z nich je deskripce a zhodnocení přeshraničního partnerství v zeměpisném prostoru česko-bavorské hranice. Zmíněnou spolupráci sleduje na konkrétním příkladu součinnosti české a bavorské strany v rozmezí organizační struktury Euroregionu Šumava. Ten je součástí přeshraniční trilaterální struktury Šumava - Bayerischer Wald – Mühlviertel, a jak již samotný název napovídá, rozsah jeho aktivit se neomezuje výlučně na témata česko-bavorských poměrů. Předložená práce se však soustředí pouze na jmenované partnerství, a je tomu tak ze dvou důvodů. Tím prvním je skutečnost, že rozměr činností euroregionu je velmi široký, a není proto možné zde všechny demonstrovat s dostatečnou intenzitou. Tím druhým je záběr této práce, který pojímá hlavně kontext česko-bavorský a sféře česko-rakouské se věnuje pouze okrajově.

Druhým cílem práce je zjištění, jak obyvatelé Šumavy vnímají vztahy České republiky a Bavorska a jak chápou přeshraniční kooperaci obou zadaných zemí a to ve spojitosti s Euroregionem Šumava. Jako východisko daného tématu slouží dotazníkové šetření, jehož se zúčastnili respondenti zastupující populaci všech oblastí spadajících pod sféru vlivu euroregionu, tj. okresy Český Krumlov, Domažlice, Klatovy, Prachatice a Strakonice.

V návaznosti na výše uvedené cíle diplomové práce lze stanovit tyto výzkumné otázky:

- Jakými způsoby Euroregion Šumava přispívá k upevnění česko-bavorských vztahů?
- Jak je česko-bavorské partnerství v rámci euroregionu Šumava vnímáno obyvateli na české straně?

Struktura diplomové práce vychází ze dvou fází: teoretické a empirické. První, tj. teoretická část, se opírá o shromáždění a následné studium zásadního materiálu, který se dotýká zejména látky, jakou je přeshraniční spolupráce. Vychází z dostupné literatury, publikací výsledků výzkumných projektů a z dalších zdrojů (např. elektronických). Konkrétně se jedná zejména o příručku vydanou Asociací evropských hraničních euroregionů *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci* od J. Gabbeho, J. Malchuse a V. Martinose (2000) a o publikaci *České pohraničí – bariéra nebo prostor*

zprostředkování? autorů J. Dokoupila, J. Havlíčka, M. Jeřábka a kolektivu (2004). Teoretická část je tedy věnována obecným pojmům a faktickým východiskům, které jsou důležité pro porozumění dané tematické a následný badatelský postup. První kapitoly směřují k terminologii přeshraniční spolupráce ve všech jejích formách s důrazem na úroveň příhraničních regionů. Další pozornost je zaměřena na hlubší charakteristiku české části Euroregionu Šumava - Bayerischer Wald – Mühlviertel, a to zejména v souvislosti s vývojem česko-bavorských vztahů.

Druhá, tj. praktická část, seznamuje s vybranými projekty Euroregionu Šumava odstraňujícími bariéry konfliktního vývoje a upevňujícími partnerství Česka a Bavorska. Hlavní přínos této části však prezentují výsledky již zmiňovaného kvantitativního výzkumu vnímání česko-bavorské spolupráce šumavskými členskými oblastmi euroregionu, respektive jejich obyvateli. Zde jsou s částečným využitím komparativní metody analyzovány a interpretovány poznatky získané sběrem dat technikou dotazníkového šetření, tj. formou standardizovaného dotazníku složeného ze čtrnácti otázek postoupených respondentům.

Z metodologického hlediska se předkládaná práce opírá především o příručku M. Dismana (2002) *Jak se vyrábí sociologická znalost* a o knihu *Základy kvantitativního šetření*, jejímž autorem je K. Punch (2008). Pro tento typ práce je klíčový kvantitativní výzkum, jelikož sleduje vztahy mezi proměnnými. Soudí, že lidské chování a vnímání můžeme do určité míry měřit. Pracuje tedy se statistickými údaji, které analyzuje prostřednictvím výzkumných metod, aby je mohl explorovat či popisovat.¹

Na rozdíl od kvalitativního výzkumu vyžaduje deduktivní přístup, kdy na základě přijatelných výroků dospívá k novým závěrům, tedy od obecných poznatků ke konkrétním tvrzením. V případě objektivního postupu při zjišťování názorů šumavské populace, je také podstatné, že bere v potaz větší množství dat a rozsáhlejší počet respondentů nežli výzkum kvalitativní. Velkou výhodou je standardizované pozorování, při kterém je to, co vnímáme s přesností a systematickostí zaregistrováno. Výzkumník pracuje s číselnými údaji, které je možné dále zpracovat například do podoby grafů či tabulek. Typický je také určitý distanc, který si při takovémto postupu udržuje, což přináší věcné a objektivní závěry v rámci generalizace. Toto tvrzení se ale rovněž může jevit jako

¹ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 46

negativní. Výzkumník mnohdy nemůže proniknout do hloubky posuzovaného problému a není schopen prověřit každý jev zvlášť.

V této práci je využita badatelská metoda dotazníkového šetření. Jedná se o techniku sběru dat prostřednictvím dotazníku. M. Disman připisuje dotazníku tyto vlastnosti:²

- Vysoce efektivní technika, která může postihnout velký počet jedinců při poměrně malých nákladech.
- Umožňuje relativně snadno získat informace od velkého počtu osob v poměrně krátkém období a s poměrně malým nákladem.
- Spolupracovníci v terénu jsou potřební jen někdy (při použití osobně rozdělovaných a sbíraných dotazníků). Požadavky na jejich zaškolení jsou nízké.
- Anonymita je relativně přesvědčivá.
- Formální shodnost podnětové situace je vysoká.
- Klade vysoké nároky na ochotu dotazovaného.
- U dotazníku není jisté, že dotazovaná osoba je ta, která byla vybírána do vzorku (je tu možnost zodpovězení některých nebo všech otázek jinými osobami)
- Návratnost dotazníku je nízká. V některých případech je dokonce zanedbatelná a reprezentativnost vzorku je tak ztracena.

Z uvedeného výčtu je poměrně čitelná výhodnost a jednoduchost dotazníkového šetření. Toto konstatování je patrné zejména ve srovnání s ostatními technikami sběru dat, jako je kupříkladu rozhovor nebo analýza dokumentů, které jsou pro osobu výzkumníka většinou časově náročnější a zároveň i nákladnější. Na druhou stranu zásadní nevýhodou dotazníku je jeho nízká návratnost, která mnohdy, jak sám M. Disman zmiňuje, může znamenat principiální problém bránící v dalším výzkumném postupu. Této potíži můžeme aspoň částečně zamezit způsobem distribuce dotazníků. Zřejmě nejčastější cesta dotazníků ke svým respondentům je pošta, v současnosti spíše elektronická nežli klasická. Jednou z dalších možností je individuální distribuce a sbírání dotazníků. To je pravděpodobně nejvhodnější způsob, jak se vyvarovat zanedbatelné návratnosti.

Vedle distribučních nástrojů mohou výslednou návratnost ovlivnit i jiné důležité aspekty. Jedná se hlavně o grafickou úpravu dotazníku, který by měl být atraktivní a měl

² DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s. 141

by upoutat pozornost respondentů. Značný vliv má také délka dotazníku, lépe řečeno počet otázek, kterými disponuje. Ověřeným faktem je, že příliš dlouhý dotazník odrazuje respondenty od jeho vyplnění, popřípadě si nedokáže udržet jejich trpělivost. Dalším důležitým aspektem je věhlas tvůrce nebo podporovatele dotazníkového šetření. Ten může návratnost dotazníku ovlivnit jak pozitivně, tak i negativně, a to v návaznosti na vnímání jeho osoby respondenty. Pochopitelně zaručenou cestou k dostatečné návratnosti dotazníku je odměna plynoucí z jeho vyplnění. M. Disman podotýká, že tato odměna bývá spíše symbolického charakteru. Jako jeden z příkladů uvádí losy v hodnotě jednoho dolaru připojené k dotazníkovému šetření.³

Vedle jmenovaných aspektů je zřejmě nejefektivnější prostředek k navýšení návratnosti dotazníků tzv. metoda *follow-ups*,⁴ jež je založena na principu upomínek rozesílaných respondentům, kteří i přes určitý počet uplynulých dnů dotazník stále nevrátili. Tento postup je pracný a složitý, jelikož se při neporušené anonymitě respondentů domáhá precizní evidence těch, kdo odpověděli a těch kdo nikoliv.

Z uvedených poznatků mimojiné vyplývá, jak moc důležitá je přípravná fáze dotazníkového šetření. V rámci správné metody by měl výzkumník zvažovat hned několik kroků:

- Měl by formulovat výzkumnou otázku a určit výzkumné cíle,
- Měl by rozhodnout o základním a výběrovém souboru, který bude předmětem šetření,
- Měl by rozhodnout o metodě sběru dat,
- Měl by stanovit výzkumné nástroje.

Formulace výzkumné otázky předurčuje oblast, na kterou se badatel zaměří v dalších fázích výzkumu. Její přesné stanovení umožňuje vybrat co nejvhodnější postupy nadcházejícího výzkumu a zároveň se od ní odvíjí i náležité stanovení cíle.

Vymezením základního souboru máme namysli specifikaci cílové části populace, čili celek, kterému je dotazník určen. Výběr pak pochází z tohoto základního souboru, a je proto nesmírně důležité dbát na jeho reprezentativnost. I přesto se však předpokládá jistý rozdíl mezi charakteristikou základního souboru a výběrového souboru. Metody, které

³ DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s. 143

⁴ DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s. 144

v této části výzkumu badatel využívá, rozdělujeme na pravděpodobnostní, které vycházejí z přesných pravidel a vylučují jakoukoliv subjektivitu a nepravděpodobnostní, jejichž pravidla nejsou striktně zakotvena a předpokládají subjektivní zabarvení. Užití těchto metod je závislé na zvážení jejich výhod a nevýhod pro daný výzkum.

Během samotné přípravy dotazníkového šetření je velmi důležité pracovat s pojmy validita a reliabilita, které slouží jako ukazatelé kvality a relevance prováděného výzkumu. Obecně lze říci, že se kvantitativní přístup vyznačuje standardizací, která nutně vede k redukci informací způsobující nízkou validitu (věrohodnost, platnost). Na druhou stranu tato standardizace zaručuje vysokou reliabilitu (spolehlivost), která nám umožňuje dojít ke stejným výsledkům při opakování výzkumu.⁵ Dotazník by měl tomuto zjištění odpovídat – měl by obsahovat věrohodné a spolehlivé otázky.

Pro správnou formulaci otázek je nezbytné respektovat několik pravidel. R. Kozel (2006) je představuje ve své publikaci *Moderní marketingový výzkum*. Zde jsou uvedeny některé z nich:⁶

- Otázky je nutné formulovat jasně a konkrétně, tak aby jim dotazovaní porozuměli. V případě, že jsou otázky neurčité a nesrozumitelné, respondenti na ně nejsou schopni adekvátně odpovědět.
- Otázky by měly být pokud možno krátké. Nadměru dlouhé formulace mohou vést k nesrozumitelnosti.
- Otázky je třeba přizpůsobit na míru respondentům. Pokud se jedná o obecnou veřejnost, není vhodné používat cizí slova a odborné termíny. Hrozí, že jim dotazovaní dostatečně neporozumí nebo si je budou vykládat různými způsoby.
- Otázky nesmí být nepříjemné, tudíž by se neměly dotýkat citlivých témat, na které se respondenti mohou zdráhat odpovědět.

Z hlediska celkové struktury dotazníku, by měl výzkumník rovněž dbát několika pouček. Obecně platí, že na začátku dotazníku by měly být otázky jednoduché, jejichž úkolem je dostatečně zaujmout pozornost dotazovaných. V centrální části se nacházejí otázky méně zajímavé, přičemž mezi tematickými bloky řadíme otázky spojovací.

⁵ DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s. 62 - 68

⁶ KOZEL, R., *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*, s. 161 - 163

Závěrečná část může obsahovat citlivější, často otevřené otázky a dále také typ „zeptej se a uteč“, čímž výzkumník snižuje riziko počtu nevyplněných dotazníků.⁷

Sběr dat pomocí dotazníkového šetření je v podstatě možné shrnout do čtyř obecných kroků:⁸

- Výběr metody administrace dotazníku – distribuce dotazníku a jeho získávání zpět po vyplnění.
- Návrh detailního plánu distribuce a následného sběru dotazníku.
- Rozhodnutí o přístupu ke vzorku; rozhodnutí o způsobu oslovení respondentů.
- Příprava doprovodného dopisu/ úvodu k dotazníku, který bude obsahovat údaje o čem projekt je, kdo ho provádí a proč, k čemu získaná data budou sloužit, ujistění o anonymitě a instrukce pro správný postup při vyplňování.

Následující analýza dat většinou představuje tu část výzkumu, které se badatel strachuje nejvíce. Určitým pomocníkem zmenšujícím jeho obavy mohou být nejrůznější grafy a tabulky, které přehledně a jednoduše sumarizují získaná data. Slovní popis výsledků může být mnohdy zdlouhavý a nepřehledný, a proto je jeho doplnění o grafická schémata namístě. To, jaké ilustrativní nástroje výzkumník zvolí, záleží na typu získaných dat, jež chce interpretovat. Ne každé grafické znázornění je vhodné pro všechna statistická data. Nejčastěji se ale používají sloupcové grafy či kruhové diagramy.

Kromě prezentace získaných výsledků by mělo následovat i jejich zhodnocení, případně doporučení, což je závěrečná výzkumná etapa, která by měla odpovídat cílům stanoveným na začátku výzkumu. Podstata této fáze zároveň tkví v teoretickém zobecnění výzkumů, což vyplývá i z informací popsaných výše.

Veškeré principy, obecná doporučení i konkrétní poznatky uvedené v této kapitole jsou uplatňována v rámci vlastního kvantitativního výzkumu, který je blíže charakterizován v praktické části této práce, a je tudíž součástí příštích kapitol.

⁷ JEŘÁBEK, H., *Úvod do sociologického výzkumu*, s. 76

⁸ PUNCH, K., *Základy kvantitativního šetření*, s. 81 - 82

3 Teoretická východiska

3.1 Přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce představuje jedno z nejdůležitějších témat evropské politiky. Tento fenomén se rozvíjí již od 50. let 20. století, kdy konec Druhé světové války otvírá prostor novým politickým otázkám. Mimo jiné jsou to otázky spojené s problematikou hranic jakožto kulturních, sociálních a hospodářských bariér. Okrajové oblasti prezentují periferní území, které se vlivem blízkosti hranic odlišuje od území vnitrostátního. Význam pohraničí roste, jestliže jsou hranice průchodnější. Mezi příhraničními oblastmi se tak začínají utvářet relace, které poskytují prostor pro sousedskou spolupráci, díky čemuž je omezována perifernost pohraničí.⁹

V poválečném období tedy dochází k zakládání nejrůznějších komunálních svazů na obou stranách hranice. Ty usilují o odstranění negativních důsledků hranic a o ustanovení přeshraniční spolupráce, jinými slovy chtějí sloužit jako nástroj evropské integrace. Jejich spojením se začínají utvářet přeshraniční struktury, které od počátku 60. let působí ve všech politických sférách. Pozice těchto struktur je upevněna vznikem sdružení *AGEG/ AEBR – Evropské přeshraniční regiony* (1971), které ve spojení s evropskými orgány a národními vládami posilují integraci všech evropských hranic. Pro oblast střední a východní Evropy je klíčový zejména konec 80. let, kdy se vlivem zavedení jednotného evropského trhu a vlivem demokratického vývoje hranice stávají ještě volnějšími. Vzniká tak celá řada příhraničních a přeshraničních regionů, které se připojují k *AGEG/ AEBR*.¹⁰

V současné době je přeshraniční spolupráce na regionální úrovni více či méně záležitostí každé země v Evropské unii i mimo ni. V základním měřítku je postavena především na principu vzájemnosti, kdy veškeré programy a projekty musí být oboustranné a musí být produktem společného rozhodnutí, při čemž její činnost se dotýká prakticky všech oblastí každodenního života.

⁹ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol., *České pohraničí. Bariéra nebo prostor zprostředkování*, s. 81

¹⁰ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H., *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 6

3.1.1 Základní aspekty přeshraniční spolupráce

Pojem „přeshraniční spolupráce“ je blíže definován Radou Evropy v *Evropské rámcové úmluvě o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány* jako: „jakékoliv společně odsouhlasené akce, jejichž cílem je propagovat a podporovat dobré sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady v pravomoci dvou nebo více smluvních stran, jakož i uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv, které budou nezbytné pro dosažení uvedených cílů. Přeshraniční spolupráce bude probíhat v rámci pravomocí jednotlivých územních společenství nebo úřadů, jež jsou stanoveny právními normami jednotlivých států.“¹¹

Z výše uvedené charakteristiky vyplývá, že náplň přeshraniční spolupráce je dána společnými zájmy sousedských oblastí, a je tedy pouze na jejich vlastním uvážení, které problematice budou věnovat svou pozornost a které nikoliv. Zpravidla se však jedná o tyto oblasti:¹²

- hospodářský rozvoj	- turistika a rekreace
- transport a doprava	- agrární rozvoj
- územní plánování	- inovace a transfer technologií
- ochrana životního prostředí a přírody	- škola a vzdělání
- kultura a sport	- sociální spolupráce
- zdravotnictví	- záchranářství
- energie	- komunikace
- hospodaření s odpady	- veřejná bezpečnost

Náplň úspěšné spolupráce musí být založena na čtyřech principech vytyčených sdružením AGEG/AEBR a podporovaných Evropskou komisí. Jedná se o tyto principy:¹³

- partnerství - tento princip obsahuje dva prvky: vertikální partnerství (tvořené vazbami mezi úrovní EU, národní, regionální i místní úrovní na obou stranách hranice) a horizontální partnerství (zahrnující vazby mezi těmito partnery na obou stranách hranice),
- subsidiarita - princip vycházející z předpokladu, že iniciativa je v rukou místních aktérů a je řízena „zdola nahoru,“

¹¹ RADA EVROPY. Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány.

¹² GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H., *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 8

¹³ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H., *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 12

- přeshraniční koncepce a strategie - princip přípravy společné a jednotné strategie či koncepce; založena na tzv. SWOT analýza (analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení),
- společné struktury na regionální/ místní úrovni a vlastní finanční zdroje - princip realizace společných projektů prostřednictvím vlastních finančních prostředků.

3.1.2 Legislativní rámec přeshraniční spolupráce

Rozvoj přeshraniční spolupráce je ovlivňován a řízen legislativními podmínkami, které v podobě různých právních smluv, dohod a protokolů zabezpečují přeshraniční projekty. Podstatným legislativním nedostatkem je však neexistence jednotného právního nástroje vhodného pro problematiku přeshraničního partnerství. Právní rámec je založen na bilaterálních, trilaterálních a multilaterálních smlouvách mezi kooperujícími státy.

Jednou z prvních mezistátních dohod zabývajících se regionální integrací je tzv. *Severská dohoda* z roku 1977. Ta upravuje spolupráci severských zemí, konkrétně spolupráci Dánska, Finska, Norska a Švédska. Další multilaterální smlouvou a dosud tou nejvýznamnější je *Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány* (tzv. *Madridská rámcová konvence*), kterou k roku 2013 podepsalo 37 států.¹⁴ Jedná se o dohodu vydanou Radou Evropy v roce 1980 a přijatou v roce následujícím, která ustanovuje přeshraniční spolupráci a její podmínky. Ačkoliv je tento dokument pro dané téma podstatný, jeho možnosti jsou, z důvodů již zmíněných, pouze omezené. Nepředstavuje totiž právoplatnou smlouvu o přeshraniční spolupráci, ale pouze právní rámec, který musí být postoupen do národních zákonů jednotlivých zemí, jejichž legislativní systémy se však mezi sebou navzájem liší.

Bilaterální a trilaterální smlouvy pokrývají možnost přeshraniční kooperace mezi národními úřady, a to prostřednictvím internacionálních komisí. Příkladem takových smluv může být tzv. *Konvence Beneluxu*, která vstoupila v platnost roku 1989 nebo *Německo-holandská přeshraniční smlouva* ratifikovaná roku 1991.

Další legislativa upravující aspekty přeshraniční spolupráce je zahrnuta ve smlouvách regionálního a místního charakteru. Na základě těchto úmluv fungují

¹⁴ RADA EVROPY. The council of Europe (1989 – 1999). *Council of Europe* [online]. 2013 [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=123021>

přeshraniční pracovní sdružení jako ARGE ALP, ARGE Alpen-Adria, Communauté de travail des Pyrénées nebo Communauté de travail du Jura.

3.1.3 Finanční rámec přeshraniční spolupráce

Od počátku 90. let Evropská unie finančně zajišťuje přeshraniční spolupráci celou řadou iniciativ, programů a projektů. Tato kapitola se věnuje dvěma, dle mého názoru, nejvýznamnějším nástrojům – Interreg a Phare CBC.

Historicky prvním z nástrojů přeshraniční spolupráce je roku 1990 iniciativa s názvem **Interreg**, jejíž prostředky jsou vymezeny pro členské země EU. Specifikum této iniciativy spočívá v tom, že jako jediný nástroj financovaný ze strukturálních fondů přímo podporuje spolupráci partnerů na obou stranách hranice a současně se jeho aktivity nepřekrývají s aktivitami programů na podporu regionální politiky EU.¹⁵ Tato iniciativa je rozdělena do čtyř programových období: Interreg I (1991-1993), Interreg II (1994-1999), Interreg III (2000-2006) a Interreg IV (2007-2013).

V rámci iniciativy **Interreg I** je schváleno 31 operačních programů, na něž připadá dotace ve výši 1082 milionů eur. Jedná se o projekty z nejrůznějších odvětví, jako je například doprava a komunikace, životní prostředí, obchod, rozvoj venkova a školství, nebo turistický ruch. Tyto projekty se však týkají pouze zaostalých regionů Cíle 1 a „základních“ regionů.

Po uplynutí platnosti iniciativy Interreg I se Rada Evropy rozhoduje navázat na její úspěch a přeshraniční spolupráci označuje za prioritu nové periody Strukturálních fondů (1994 – 1999). Vzniká tak navazující **Interreg II**, který se již skládá ze tří oblastí:¹⁶

- Na přímou přeshraniční spolupráci je zaměřena oblast Interreg IIA s celkovým rozpočtem 2562 milionů eur. V její působnosti bylo schváleno 59 operačních programů.
- Oblast Interreg IIB je soustředěna na výstavbu energetických sítí a disponuje dotací ve výši 550 milionů eur.
- Poslední oblast, Interreg IIC, je zahrnuta až v roce 1996. S rozpočtem 413 milionů eur se zaměřuje výhradně na nadnárodní činnosti.

¹⁵ DOČKAL, V. a kol., *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality*, s. 30

¹⁶ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H., *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 2 - 3

V roce 2000 následuje iniciativa **Interreg III**, jejíž celkový rozpočet činní 5,5 miliardy eur. Programové kompetence jsou opět rozděleny do tří oblastí, jejich vymezení je však od předchozích let odlišné:¹⁷

- Oblast A reprezentuje přeshraniční spolupráci mezi sousedními institucemi. Je zaměřena na ekonomický a sociální růst přeshraničních center na bázi společných strategií udržitelného územního rozvoje (53 programů).
- Oblast B představuje nadnárodní spolupráci mezi státními, regionálními a komunálními orgány. Jejím účelem je zejména podpora oblastní integrace do evropského prostoru (13 programů).
- Oblast C je vymezena pro nový okruh zájmů, a sice pro meziregionální partnerství cílené na zlepšení efektivity regionálního rozvoje (4 programy).

V současnosti probíhá čtvrté programové období – **Interreg IV**, které je opět, tak jako v letech předcházejících, rozděleno do tří totožných oblastí: přeshraniční verze, nadnárodní verze a meziregionální verze. Pro toto období (2007-2013) je v součtu vyhrazeno 8,7 miliard eur a oproti předchozím letům tak dochází k citelnému rozpočtovému navýšení. Nynější iniciativa reprezentuje třetí cíl Politiky soudržnosti EU: „*Evropská územní spolupráce*“.¹⁸

Další stěžejní nástroj pro přeshraniční spolupráci je **Phare CBC** (Cross-Border Cooperation), samostatný program v rámci Phare (ekonomický nástroj zaměřený na podporu rozvoje zemí střední a východní Evropy), jehož počátek se datuje do roku 1994. Tato iniciativa, založená jako protipól k programu Interreg, podporuje regiony střední a východní Evropy, které bezprostředně sousedí se členskými státy Evropské unie. Vzniká především ve snaze připravit kandidátské země EU na budoucí čerpání finančních prostředků z programu Interreg.

Mezi hlavní činnosti, na které se Phare CBC vztahuje, patří rozvoj infrastruktury s cílem ochrany životního prostředí a zlepšení dopravy, rozvoj zemědělství a venkova, podpora obchodní spolupráce nebo zajištění vzdělávání a zaměstnanosti. Pro iniciativu je také příznačná podpora drobných občanských projektů a akcí menších rozměrů.

¹⁷ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H., *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 3

¹⁸ WOLFE, C., *Interreg, bezvýznamný nebo nepostradatelný? Inforegio panorama*, s. 3 - 5

3.1.4 Formy přeshraniční spolupráce

Vymezení pojmu přeshraniční spolupráce není zcela jednoduché, protože existuje několik přístupů k této problematice, a ty se liší v závislosti na postojích jednotlivých autorů. Většina z nich se však shodne na rozdělení základních typů přeshraniční spolupráce, kterou je tak možno roztrždit podle funkcí na:¹⁹

- přímou přeshraniční spolupráci (= sousedská spolupráce regionálních a místních instancí podél hranice ve všech oblastech života a se zapojením všech aktérů),
- nadnárodní spolupráci (= spolupráce mezi státy vedená k jednomu odbornému tématu),
- interregionální spolupráci (= spolupráce mezi regionálními a místními institucemi převážně v jednotlivých sektorech a s vybranými aktéry).

Konkrétnější pohled na dané téma přináší například Vladimír Slavík, slovenský autor, který přeshraniční spolupráci dělí na:²⁰

- mezivládní dohody o přeshraniční spolupráci,
- spolupráci v rámci euroregionů,
- spolupráci samosprávných a státních územních orgánů,
- spolupráci obchodních dohod.

Odlišný přístup volí britský sociolog a politolog Markus Perkmann, který při typologizaci přeshraničních struktur za rozhodující kritéria považuje územní rozlohu a intenzitu spolupráce:

¹⁹ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H., *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 13

²⁰ SLAVÍK, V., *Euroregions in Slovakia with specific features to Euroregion Pomoravie-Weinviertel-Jižní Morava. Region and regionalism*, s. 150 - 160

Tab. č. 1: Dělení přeshraničních struktur dle Markuse Perkmanna²²

Územní rozloha	malá	velká
Vysoká intenzita spolupráce	Integrované euroregiony (např. Euregio)	Skandinávská skupina (např. Oeresund Council)
Nízká intenzita spolupráce	Vyvíjející se euroregiony (např. Transmanche)	Pracovní společenství (např. Arge Alp)

Podle Víta Dočkala, dalšího významného odborníka, je Perkmannovo dělení inspirativní, nicméně v jistých ohledech nedostačující. Jednak opomíjí případy, kdy daná přeshraniční struktura aspiruje pouze na realizaci kategorického projektu, nikoliv na samotný integrační proces a jednak se nedostatečně věnuje kategorii „*vyvíjející se euroregiony*“, která zvláště pro oblast střední a východní Evropy vyžaduje citlivější stanovisko. Vít Dočkal proto přeshraniční struktury člení na:²³

- integrované/ tradiční euroregiony s vysokou intenzitou spolupráce - jejich agenda pokrývá „*slabé politiky*“ všeho druhu (vzdělávání, ochrana životního prostředí, kulturní rozvoj apod.),
- vyvíjející se euroregiony, jejichž spolupráce prohlubuje integraci - jejich agenda se zaměřuje na ty druhy „*slabé politiky*“, ke kterým daná přeshraniční forma disponuje právní způsobilostí,
- účelové euroregiony se stabilně nízkou intenzitou spolupráce - jejich agenda rovněž jako u vyvíjejících se euroregionů pokrývá „*slabé politiky*“, které jsou na určeném vývojovém stupni relevantní, nicméně s rozdílem, že tyto struktury nemají potřebu zesilovat integraci (věnují se výhradně snadně realizovatelným projektům),
- ad hoc společenství s jednorázovým charakterem spolupráce - jejich agenda je majoritně spojena s určitou grantovou výzvou, po jejíž realizaci struktura existuje de facto jen formálně, a to až do vyhlášení jiné grantové možnosti.

²² DOČKAL, V. a kol., *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality*, s. 16

²³ DOČKAL, V. a kol., *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality*, s. 17

Terminologie přeshraničních struktur je velmi rozsáhlá a zároveň značně nejednotná. Ze zmíněného argumentu je patrné, jak složité a těžko uchopitelné dané téma je, a to je také důvod toho, proč se tato podkapitola věnuje jen některým typologiím přeshraničních struktur. Termín, který je však s řešenou problematikou vždy neodmyslitelně spojen a který je více či méně elementem všech typologií přeshraničních forem je euroregion. Vymezení tohoto pojmu je věnována následující kapitola.

3.2 Euroregion

Euroregiony mají v Evropě dlouholetou historii. První z nich vzniká v oblasti Gronau na holandsko-německé hranici již v roce 1958. Nese název Euregio, od něhož je odvozeno obecné pojmenování pro všechny podobné formy přeshraniční spolupráce, které později vznikají v rámci evropské integrace. Jedná se o strukturu s označením euroregion, euregio či evropský region.

3.2.1 Definice, struktura a financování euroregionu

Tak jako neexistuje kompaktní typologie přeshraniční spolupráce, není k dispozici ani formálně závazné vymezení termínu „*euroregion*“. Jednotlivé definice se od sebe navzájem liší stejně tak jako konkrétní podoby těchto subjektů. Obecně však lze označit za platné, že euroregion představuje specifický prvek v postupu evropského sjednocení a zásadní strukturu přeshraniční spolupráce.

Jedná se o dobrovolná sdružení, svazky obcí a vyšších celků v příhraničních oblastech určitých států, jejichž hlavním důvodem vzniku je snaha o odstranění negativních důsledků plynoucích z existence hranic a úsilí o rozvíjení kulturních, sociálních a ekonomických vazeb na všech stranách hranic. Jednu z nejpříznačnějších definic přináší například Euroregion Šumava, který tento fenomén charakterizuje jako „*formální nástroj pro přeshraniční spolupráci regionálních organizací a obcí spojených případně s partnery ze všech sociálních a hospodářských oblastí.*“²⁴

V širším pojetí je možné za euroregion označit jednak celý přeshraniční euroregion, jakožto koncepci tvořenou všemi jejími národními částmi, jednak každou z těchto částí

²⁴ EUROREGION ŠUMAVA. Co je euroregion. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>

zvlášť. Příkladem může být euroregion, který představuje hlavní tematické jádro této práce, tj. Euroregion Šumava. Ten je součástí přeshraniční koncepce Šumava – Bayerischer Wald – Mühlviertel, a jako takový je zároveň sám o sobě nositelem pojmenování euroregion.

Charakteristika euroregionu se může také odlišovat v závislosti na dalším jeho pojetí. Lze k němu přistupovat buďto v rovině geografické nebo v rovině institucionální. Jinými slovy, euroregion představuje určitou územní jednotku, v jejímž rozsahu působí a zároveň představuje instituci/ organizaci, která vykonává přeshraniční spolupráci.

Existuje několik rozdílů v obecných charakteristikách euroregionů a liší se i konkrétní podoby těchto struktur, přesto najdeme spoustu znaků, které je spojují:²⁵

- jsou stálé,
- mají oddělenou identitu od svých členů,
- disponují vlastním vnitřním systémem rozhodování,
- mají vlastní administrativu, technické a finanční zdroje.

Z těchto charakteristik vyplývá několik podstatných informací. Euroregiony nejsou zaměřeny pouze na uskutečnění jednoho nebo několika málo projektů. Jejich činnost je perspektivní a tím pádem i rozsáhlá. Soustředí se nejen na konkrétní úkoly, ale v dlouhodobém horizontu i na dosažení větších, již zmíněných cílů, jedním z nichž je zejména nacionální sblížení zúčastněných stran.

Euroregiony jsou oproti jiným podobným strukturám (například oproti pracovnímu společenství) svébytné. Na základě vlastních rozhodovacích procesů posuzují své vlastní záležitosti. Disponují specifickou organizační strukturou, která se liší v závislosti na právním řádu konkrétního státu, na působnosti euroregionu a rozsahu jeho aktivit. V jejím čele je zpravidla valná hromada či generální shromáždění, které rozhoduje o těch nejdůležitějších aspektech svého chodu. Zpravidla se tak jedná o rozhodnutí v oblasti financování (rozpočet, členské příspěvky atd.). Dalšími orgány jsou obvykle presidium, sekretariát a kontrolní orgán. Tato struktura se však liší případ od případu a společné přeshraniční orgány euroregionu jsou jiné než orgány jeho jednotlivých národních částí.

Identita euroregionů je oddělena od identity obcí, měst, mikroregionů a jiných územních celků, které představují jejich členskou základnu. Členství v těchto sdruženích se

²⁵ GABBE, J., MARTINOS, H., MAHNKOPF, K., MALCHUS, V., *Institutional Aspects of Cross-border Co-operation*, s. 8

většinou neomezuje pouze na jmenované korporace. Vnitřní předpisy berou v potaz i další subjekty, kterými jsou tak často vysoké školy, firmy, hospodářské komory nebo občanská sdružení.

Z uvedených informací vyplývá, že struktura euroregionu je formována na třech organizačních úrovních:²⁶

- členská základna,
- národní část euroregionu,
- samotný euroregion jako společná přeshraniční struktura.

Přestože jsou euroregiony zájmovými sdruženími, jejichž cílem není generování zisků, důležitým hlediskem je financování jejich činnosti. Té jsou okrajově věnovány již předchozí kapitoly. Konkrétně se ovšem jedná o tyto peněžní prostředky:²⁷

- členské příspěvky,
- příspěvky od krajů a velkých měst,
- příjmy z vlastní hospodářské činnosti,
- platby za administrování Fondu malých projektů v rozsahu programů přeshraniční spolupráce,
- financování určitých aktivit z vlastních projektů předkládaných do programů přeshraniční spolupráce,
- prostředky z dalších evropských projektů,
- prostředky poskytnuté jednorázově různými subjekty na dané akce.

3.2.2 Euroregiony v České republice

Jak je uvedeno již v úvodní části této práce, euroregiony se v České republice začínají utvářet o něco později než v západní Evropě. Tato tendence má spojitost s politickými změnami, které započal rok 1989. Dne 21. prosince 1991 vzniká na česko-německo-polské hranici první euroregion Neisse – Nisa – Nysa, který prezentuje nejen první sdružení tohoto druhu na našem území, ale také první přeshraniční strukturu ve střední a východní Evropě.

²⁶ BRANDA, P., Euroregiony v České republice. Komparativní analýza. *Současná Evropa*, s. 84

²⁷ BRANDA, P., Euroregiony v České republice. Komparativní analýza. *Současná Evropa*, s. 88

Prioritní se stává pokrytí německo-české hranice. Příčinu tohoto prvenství v zakládání euroregionů lze pravděpodobně hledat v Německu, jakožto zemi s nejdelší historií přeshraniční spolupráce (viz Euroregion Gronau), a rovněž ve složité společné historii Česka a Německa, které nutně vyžadovaly upevnění svých občanských a státních vztahů. Další euroregiony, jež vznikají, jsou tedy Elbe – Labe (1992), Krušnohoří – Erzgebirge (1992), Egrensis (1993) a Šumava - Bayerischer Wald – Mühlviertel (1993), všechny v česko-německé, respektive česko-německo-rakouské oblasti.

V následujících letech je započata geneze přeshraničních struktur na česko-polské hranici. Konkrétně se jedná o Glacensis (1996), Praděd – Pradziad (1997), Těšínské Slezsko – Slask Cieszyński (1998) a Silesia (1998).

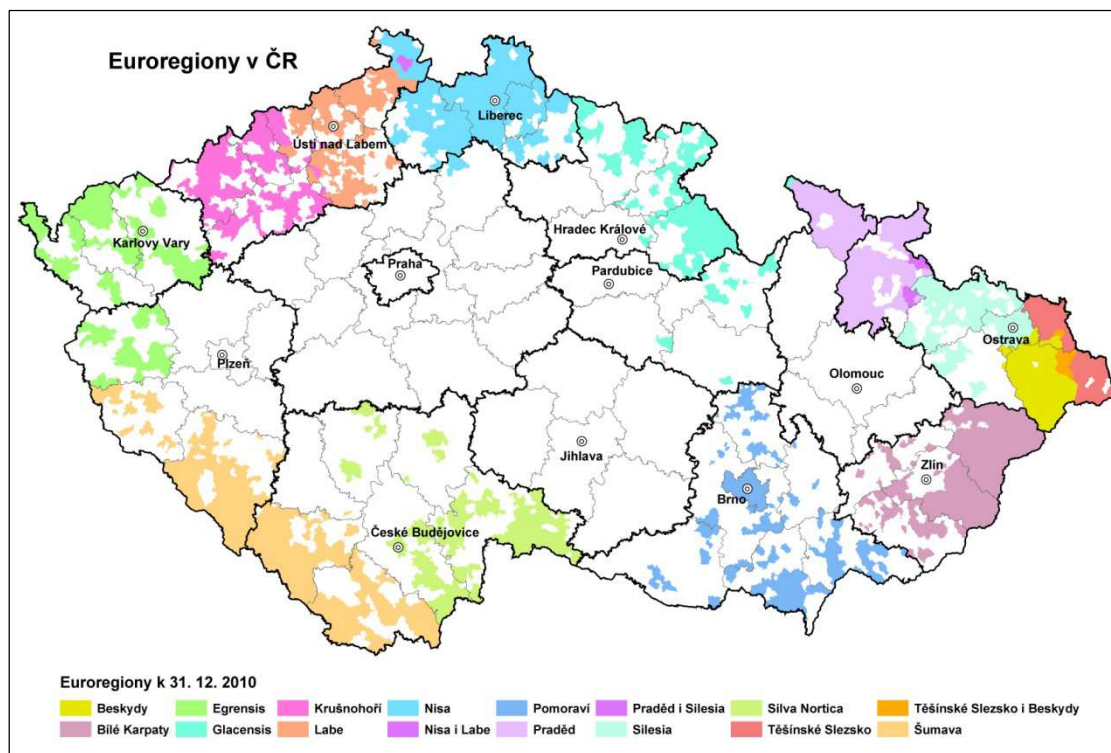
V letech 1999 až 2002 je geograficky pokryta také česko-slovenská a zároveň i česko-rakouská hranice: Jižní Morava – Západné Slovensko – Weinviertel/ Pomoraví (1999), Beskydy – Beskidy (2000), Bílé Karpaty – Biele Karpaty (2000) a na závěr Silva Nortica (2002), poslední euroregion na našem území, který završuje desetiletou etapu jejich vzniku.

V České republice v současnosti existuje třináct euroregionů, jež se utvářely v období let 1991 až 2002 a představují více méně pravidelné zeměpisné pokrytí našich hranic.²⁸ Rok 2002 je pro českou přeshraniční spolupráci důležitým mezníkem také z jiného důvodu – v tomto období vzniká v česko-saském pohraničí *Asociace euroregionů České republiky (AEČR)*, která sdružuje česko-německé a česko-rakouské euroregiony. Jejimi členy se však mohou stát i další euroregiony v České republice, pokud se shodují se stanovami tohoto sdružení. Cílem AEČR je zejména koordinace a ochrana zájmů české přeshraniční spolupráce.

V počtu euroregionů se v porovnání se sousedními státy řadíme společně s Polskem na druhé místo (se třinácti euroregiony). Prvenství patří Německu (s jednadvaceti euroregiony). Třetím místem se pyšní Rakousko (s devíti euroregiony), za nímž následuje Slovensko (se sedmi euroregiony). Lze tedy konstatovat, že v komparaci se sousedními zeměmi je přeshraniční spolupráce České republiky, co do kvantity, poměrně rozsáhlá.

²⁸ Česko-polská a zejména pak česko-německá hranice se vyznačuje o něco hustší kumulací euroregionů, než je tomu u dalších příhraničních oblastí ČR.

Obr. č. 1: Mapa euroregionů v České republice²⁹

3.3 Euroregion Šumava

Euroregion Šumava³⁰ vzniká dne 20. 9. 1993 v Českém Krumlově jako v pořadí již pátý euroregion na našem území. Rovněž se jedná o pátý euroregion rozvinutý v oblasti česko-německé, přesněji česko-německo-rakouské hranice. Z obvodu jeho působnosti je patrné, že se jedná o sdružení založené na principu trilaterální dohody mezi českou stranou (Šumava), německou stranou (Beyrischer Wald) a rakouskou stranou (Mühlviertel). Euroregion Šumava je tedy součástí rozsáhlé přeshraniční struktury, která nese souhrnný název Euroregion Šumava – Beyrischer Wald – Mühlviertel.

Česká strana má charakter dobrovolného sdružení na dobu neurčitou, jež je zastoupeno právníckými osobami. Jako takový byl registrován na Krajském úřadě v Plzni.

²⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Mapa Euroregionů v České republice. *Český statistický úřad* [online]. © 2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa/\\$File/Euroregiony2010.jpg](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa/$File/Euroregiony2010.jpg)

³⁰ Oficiální název sdružení zní Euroregion Šumava – Jihozápadní Čechy.

V současnosti zahrnuje 94 obcí³¹ v Jihočeském a Plzeňském kraji. Konkrétněji pojímá území pohraničních okresů Český Krumlov, Domažlice, Klatovy, Prachatice a vnitrozemského okresu Strakonice. Co do rozlohy (3317 km²) se tak jedná o největší euroregion v České republice. Vzhledem k tomu je poměrně zvláštností, že má druhou nejmenší lidnatost (160, 3 tisíc obyvatel) mezi těmito strukturami.³² Jeho členská základna však není zastoupena pouze územními samosprávnými jednotkami, jakými jsou obce, ale také dalšími subjekty: Okresní hospodářskou komorou Klatovy, Správou Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava a Římskokatolickou farností Žihobce.

3.3.1 Cíl a zaměření Euroregionu Šumava

Idea, která podnítila představitele euroregionu k jeho založení, vychází z percepce Šumavy, Bavorska a Horního Rakouska jako krajů specifických svými přírodními, hospodářskými, kulturními a sociálními předpoklady. Vzniká tak myšlenka vzájemného propojení těchto regionů, které významnou mírou přispěje k jejich posílení. K tomuto cíli se chce euroregion dopracovat se zapojením svých samosprávných celků – obcí a měst, kooperací se zájmovými a odbornými organizacemi, krajskými institucemi a nadnárodními orgány. Spolupráce s nadnárodními institucemi také značí další z důvodů vzniku euroregionu, jímž je snaha o evropskou integraci.

³¹ EUROREGION ŠUMAVA. Členství. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=514&lang=cz&sm=2#>

K 1. 1. 2012: Bělá nad Radbuzou, Benešov nad Černou, Běšiny, Bezděkov, Bohdalovice, Bohumilice, Borová Lada, Bujanov, Černá v Pošumaví, Český Krumlov, Čímice, Čkyně, Dešenice, Dlouhá Ves u Sušice, Dolní Třebonín, Domažlice, Drslavice, Dub u Prachatic, Frymburk, Hamry, Hartmanice, Hlavňovice, Horažďovice, Horní Dvořiště, Horní Planá, Horní Vltavice, Horská Kvilda, Horšovský Týn, Hrádek u Sušice, Husinec, Chelčice, Chroboly, Chudení, Chvalšiny, Janovice nad Úhlavou, Kájov, Kaplice, Kašperské Hory, Kdyně, Klatovy, Klenčí pod Čerchovem, Kolinec, Kovčín, Kratušín, Ktiš, Kubova Huť, Kvilda, Lažiště, Lčovice, Lenora, Lipno nad Vltavou, Loučim, Malonty, Mičovice, Modrava, Mutěšín, Netolice, Nezdice na Šumavě, Nová Pec, Nové Hutě, Nýrsko, Omlenice, Petrovice u Sušice, Poběžovice, Pohorská Ves, Prachatice, Prášily, Přední Výtoň, Přídolí, Přísečná, Rejstejn, Rožmitál na Šumavě, Stachy, Stožec, Strašín, Strážný, Strážov, Sušice, Světlík, Švihov, Týnec, Vacov, Velhartice, Vimperk, Vlachovo Březí, Volary, Vrhavěč, Vyšší Brod, Zálezly, Zbytiny, Zdíkov, Zlatá Koruna, Železná Ruda, Želnavá.

³² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Euroregiony. *Český statistický úřad* [online]. © 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=514&lang=cz&sm=2#>

Obr. č. 2: Logo Euroregionu Šumava³³

V praxi se tak sdružení chce soustředit na zlepšení životních podmínek v této oblasti - výstavbu infrastruktury, růst hospodářství, zaměstnanosti, vzdělání a kultury, zapojení do konkrétních činností Evropské Unie, a to vše prostřednictvím vzájemné interakce se sousedními regiony. Hlavními aktivitami euroregionu se proto stávají.³⁴

- zkvalitnění a koordinace přeshraniční spolupráce,
- reprezentace regionu,
- výměna informací,
- správa Dispozičního fondu Programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko v regionu Šumava,
- účast na tvorbě strategií rozvoje a programů Evropské unie.

Z výročních zpráv euroregionu vyplývá, že jeho činnost je velmi obsáhlá. Vzhledem k povaze regionu je celkem patrné hlavní zaměření na cestovní ruch a turismus. Další projekty se pak věnují zejména budování infrastruktury a kulturním činnostem, jejichž nejdůležitějším účelem je sblížení všech regionálních částí. Záměrem většiny projektů je však podpora ekonomické směru rozvoje.

3.3.2 Organizační struktura Euroregionu Šumava

Sdružení podléhá následující organizační struktuře:³⁵

- a) valná hromada,

³³ EUROREGION ŠUMAVA. Logo_euregio. *Euregion Šumava* [online]. © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

³⁴ EUROREGION ŠUMAVA. Co je euroregion. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>

³⁵ EUROREGION ŠUMAVA. Stanovy Euroregionu Šumava-Jihozápadní Čechy.

- b) předsednictvo,
- c) předseda,
- d) odborné komise,
- e) revizoři účtů,
- f) smírčí komise,
- g) kancelář sdružení.

Valná hromada je nejvyšším orgánem sdružení a je tvořena všemi jeho členy. Svolává se minimálně jednou ročně a činní tak předseda na základě impulsu předsednictva. Valná hromada je usnášeníschopná a rozhoduje o důležitých aspektech nezbytných pro chod euroregionu. Například se zabývá přijetím nových členů či vyloučením těch stávajících, určuje výši členských příspěvků a celkového rozpočtu, přiznává a odebírá statut čestných spolupracovníků a v neposlední řadě volí předsednictvo, smírčí komisi či revizory účtu.

Předsednictvo rozhoduje o všech záležitostech, pokud tím nejsou pověřeny jiné orgány, přičemž své pravomoci může delegovat. Je zastoupeno jednak stálými členy a jednak členy zvolenými valnou hromadou. Stálými členy sdružení jsou: hejtman Jihočeského a Plzeňského kraje, tři zástupci zakládajícího *Regionálního sdružení Šumava*,³⁶ zástupce měst Český Krumlov, Domažlice, Klatovy, Prachatice. Volenými členy sdružení jsou: dva zástupci z okresů Český Krumlov, Domažlice, Klatovy, Prachatice a Strakonice.

Předseda je funkce volená z řad předsednictva na dobu jednoho volebního období obecních zastupitelstev. Ze své pozice předsedá jak předsednictvu, tak i valné hromadě. Mezi jeho pravomoci patří svolávání předsednictva, přičemž tak musí rozhodnout minimálně čtyřikrát do roka. Rovněž je přímým nadřízeným všech zaměstnanců sdružení.

Odborné komise jsou neplacenými orgány, které zastupují určené členové předsednictva a členové jím vybraní. Tyto komise působí v oblasti cestovního ruchu, hospodářského a regionálního rozvoje, dopravy, ekologie a životního prostředí, zemědělství atd.

³⁶ Zájmové sdružení právnických osob, jež sdružuje šumavské obce v okresech Český Krumlov, Klatovy a Prachatice. V jeho zájmu je spolupráce a součinnost těchto územních samosprávných celků. Sídlem svazu je obec Stachy.

Revizoři účtů prezentují funkci volenou valnou hromadou. Jedná se o tři odborníky v daném oboru, kteří se nejčastěji zabývají běžným účetnictvím a kontrolou každoroční účetní uzávěrky. Výsledky své práce jsou povinni předkládat předsednictvu a valné hromadě.

Smírčí komise je jakýsi dozorčí orgán, který se zavazuje řešit neshody mezi členy sdružení nebo mezi členy a sdružením. Její charakter není stálý. Komise je jednorázová, ustanovuje se vždy k řešení konkrétního sporu a po nalezení východiska zaniká.

Kancelář sdružení představuje nejnižší stupeň organizační struktury, a jako taková se zabývá každodenním chodem euroregionu. V čele stojí jednatel, určený předsednictvem a jmenovaný předsedou. Počet ostatních pracovníků kanceláře je rovněž stanoven představiteli předsednictva. Sídlo kanceláře se nachází v obci Běšiny na Klatovsku.

3.3.3 Hospodaření Euroregionu Šumava

Financování euroregionu Šumava se nijak neliší od financování podobných přeshraničních struktur. Euroregion čerpá ze svých vlastních zdrojů, při čemž stanovuje každoroční vyrovnaný rozpočet, jehož schválení spadá do kompetencí valné hromady.

Finanční zdroje sdružení jsou následující:³⁷

- roční příspěvek, o jehož výši rozhodne každoročně valná hromada,³⁸
- vklady spolků, spol. organizací, podnikatelských subjektů a institucí,
- výnosy z publicistické, vydavatelské a jiné činnosti sdružení,
- dobrovolné dary a podpory,
- dotace nadnárodních organizací, dotace státu a správních orgánů.

Co se týče finančních nástrojů Evropské unie, Euroregion Šumava je v současnosti podporován programem Interreg IV A, neboli Cílem 3 pro oblast Česká republika – Svobodný stát Bavorsko. Jedná se o zdroje pocházející z dispozičního fondu, jejichž čerpání je stanoveno pro období let 2007 až 2013. Ačkoliv by se na základě předchozích kapitol dalo očekávat, že nejvyšší část příjmů euroregionu pochází ze zdrojů poskytovaných z programů EU, pravdou je, že z porovnání výročních zpráv jasně vyplývá dominantu příjmů plynoucích z poplatků obcí a měst a příspěvků krajských úřadů.

³⁷ EUROREGION ŠUMAVA. *Stanovy Euroregionu Šumava – Jihozápadní Čechy*

³⁸ V současné době činní členský poplatek v případě obcí a měst 3 Kč na obyvatele; členský příspěvek právnických osob je 5000 Kč za rok.

Nejvyšší výdaje euroregionu jsou určeny na pokrytí mezd a odvodů sociálního a zdravotního zabezpečení. Z komparace příjmové a výdajové stránky rozpočtů z posledních let rovněž vyplývá deficitní hospodaření euroregionu. Například v roce 2009 se jednalo o více než dvoumilionový záporný schodek.³⁹

3.3.4 Partneři Euroregionu Šumava

Hlavními partnerskými strukturami Euroregionu Šumava jsou Euregio Mühlviertel a Euregio Bayerischer Wald – Unterer Inn, které společně vytvářejí trilaterální organizační celek Šumava - Bayerischer Wald – Mühlviertel, v jehož rámci se spolupodílejí na nejrůznějších přeshraničních projektech.

Tyto struktury mají s Euroregionem Šumava společnou zejména geografickou oblast, ve které se nacházejí a která je specifická svou historií, kulturou, přírodou a hospodářstvím. Během vlastní spolupráce se tato sdružení snaží dbát o dědictví, jímž zdejší krajina oplývá a zároveň tak prohlubují dobré sousedské vztahy v rámci evropské integrace.

Euregio Mühlviertel vzniká dne 26. května 1994 ve městě Arnreit v Horním Rakousku. Sídlo rakouské části euroregionu Šumava - Bayerischer Wald – Mühlviertel se nachází v okresním městě Freistadt ležícím v blízkosti státních česko-rakouských hranic. Členská základna sdružení je tvořena 110 členy, mezi něž patří obce a města čtyř okresů – Freistadt, Perg, Rohrbach a Urfahr.⁴⁰ Představenstvo euroregionu je rovněž reprezentováno politickými stranami, zájmovými skupinami a dalšími organizacemi. Vrcholným orgánem

³⁹ EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2005 – 2009. *Euroregion Šumava* [online] © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

⁴⁰ EUROREGION MÜHLVIERTEL. Mitgliedergemeinden. *Euroregion Mühlviertel* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.euregio.at/euregio/karte/2411672/mitgliedergemeinden.html>

K 14.2. 2013: Bad Zell, Freistadt, Grünbach, Gutau, Hagenberg i. M., Hirschbach i. M., Kaltenberg, Kefermarkt, Königswiesen, Lasberg, Leopoldschlag, Liebenau, Neumarkt i. M., Pierbach, Pregarten, Rainbach i. M., Sandl, St. Leonhard b. Fr., St. Oswald b. Fr., Schönau i.M., Tragwein, Unterweißenbach, Unterweikersdorf, Waldburg, Wartberg o. d. A., Weitersfelden, Windhaag b. Fr., Allerheiligen, Arbing, Bad Kreuzen, Baumgartenberg, Dimbach, Grein, Klam, Mauthausen, Mitterkirchen, Münzbach, Naarn, Pabneukirchen, Perg, Rechberg, Ried i. d. Riedmark, St. Georgen a. W., St. Nikola a. d. D., St. Thomas/Bl., Schwertberg, Saxen, Waldhausen, Afiesl, Ahorn, Aigen i.M., Altenfelden, Arnreit, Atzesberg, Auberg, Berg b. Rohrbach, Haslach an der Mühl, Helfenberg, Hofkirchen i. M., Hörbich, Julbach, Kirchberg o. d. D., Klafffer a. Hochficht, Kleinzell i. M., Kollerschlag, Lembach, Lichtenau, Nebelberg, Neufelden, Neustift i. M., Niederkappel, Niederwaldkirchen, Oberkappel, Oepping, Peilstein i. M., Pfarckirchen i. M., Putzleinsdorf, Rohrbach, St. Johann a. W., St. Martin i. M., St. Oswald/H., St. Stefan, St. Peter a. W., St. Ulrich i. M., St. Veit i. M., Sarleinsbach, Schlägl, Schönegg, Schwarzenberg/M., Ulrichsberg, Alberndorf, Bad Leonfelden, Eidenberg, Goldwörth, Gramastetten, Haibach i. M., Herzogsdorf, Lichtenberg, Oberneukirchen, Ottenschlag, Ottensheim, Puchenau, Reichenau, Reichenthal, St. Gotthard, Schenkenfelden, Sonnberg, Vorderweißenbach, Walding, Zwettl an der Rodl.

sdružení je valná hromada.

Co se týče podpůrných iniciativ Evropské unie, Euregio Mühlviertel získává své finanční prostředky především z programů Cíl 3 Rakousko – Bavorsko a Cíl 3 Rakousko – Česká republika platných pro období let 2007 až 2013.

Euregio Bayerischer Wald – Unterer Inn je založen dne 25. ledna 1993 a reprezentuje německou sekci přeshraničního euroregionu. Centrum této sekce se nachází ve městě Freyung v Dolním Bavorsku jižně od Národního parku Bavorský les. Členy euroregionu je sedm zemských okresů – Deggendorf, Freyung-Grafenau, Cham, Passau, Regen, Rottal-Inn a Straubing-Bogen a dva městské okresy Passau a Straubing.⁴¹ Členství patří rovněž nejružnějším organizacím, sdružením a institucím - Böhmerwaldmuseum Passau, EON Bayern, IHK Passau, IHK Regensburg ad.

Organizační struktura tohoto sdružení je tvořena předsednictvem, jehož představiteli jsou zemští radové tří členských okresů. Další organizační složkou je hlavní výbor reprezentovaný zemskými rady jednotlivých okresů, primátory, zástupcem starostů a delegáty dalších organizací.

Euroregion Bayerischer Wald – Unterer Inn stejně jako Euroregion Šumava čerpá své finance z programu Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko. Na rozdíl od české sekce však využívá také programu Interreg IV Bavorsko – Rakousko.

⁴¹EUROREGIO BAYERISCHER WALD UNTERER INN. Euregio – Mitglieder. *Euroregio Bayerischer Wald Unterer Inn* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.euregio-bayern.de/wir-ueber-uns/euregio-mitglieder/uebersichtskarte-bayern/>

K 14.2. 2013: Arnschwang, Arrach, Bad Kötzting, Cham, Eschlham, Furth i.Wald, Gleißenberg, Grafenwiesen, Lam, Lohberg, Neukirchen b.Hl.Blut, Pöding, Rettenbach, Röt, Stamsried, Tiefenbach (Cha), Traitsching, Waffenbrunn, Waldmünchen, Weiding, Willmering, Außernzell, Bernried, Deggendorf, Grafing, Grattersdorf, Hunding, Künzing, Lalling, Metten, Moos, Niederalteich, Osterhofen, Plattling, Winzer, Freyung, Fürsteneck, Grafenau, Grainet, Haidmühle, Hinterschmiding, Hohenau, Jandelsbrunn, Mauth, Neureichenau, Neuschönau, Perlesreut, Philippsreut, Ringelai, Röhrnbach, Sankt Oswald, Schönberg, Spiegelau, Waldkirchen, Aidenbach, Aldersbach, Bad Füssing, Bad Griesbach im Rottal, Breitenberg, Eging a.See, Fürstenstein, Fürstenzell, Haarbach, Hauzenberg, Kirchham, Kößlarn, Malching, Neuburg a.Inn, Neuhaus a.Inn, Neukirchen vorm Wald, Pocking, Rottalmünster, Ruderting, Ruhstorf a.d.Rott, Sonnen, Thyrnau, Tiefenbach (Pa), Tittling, Untergriesbach, Vilshofen, Wegscheid, Arnbruck, Bayerisch Eisenstein, Bischofsmais, Bodenmais, Böbrach, Drachselsried, Frauenau, Kirchberg, Kirchdorf i.Wald, Kollnburg, Langdorf, Lindberg, Regen, Rinnach, Teisnach, Viechtach, Zwiesel, Arnstorf, Bad Birnbach, Bayerbach, Eggenfelden, Eggldham, Ering, Johanniskirchen, Julbach, Mitterskirchen, Pfarrkirchen, Roßbach, Stubenberg, Passau, Straubing, Bogen, Geiselhöring.

Obr. č. 3: Území Euroregionu Šumava – Bayerischer Wald – Mühlviertel⁴²

3.3.5 Euroregion Šumava jako prostředek k upevnění česko-bavorských vztahů

Jednou z vlastností euroregionů je jeho schopnost upevňovat sousedské vztahy států. Obzvláště v případě zemí s tak složitou společnou historií, jakou má Česká republika a Německo, je tento rys důležitý. Tematika vzájemného soužití Čechů a Němců je zajímavá nejen z pohledu současnosti, ale především z pohledu minulosti. Koexistence těchto národů má hluboké kořeny sahající až do 13. století, kdy dochází ke středověké kolonizaci. Vztahy mezi oběma etniky pak silně komplikuje vývoj od bitvy na Bílé Hoře v roce 1620 po revoluci v Rakouském císařství v roce 1848. V letech následujících je poji nadšení ze svobody a společné politické ideály, avšak vše mění rok 1918 a osamostatnění Československa, které je pro německý národ neakceptovatelné.⁴³

Tou největší jizvou v česko-německé minulosti je však Druhá světová válka a následné vysídlení sudetských Němců, které na dlouhou dobu poznamenaly vztahy těchto států a mnohdy stále ještě poznamenávají. Tato skutečnost je zvláště patrná v oblasti

⁴² CENTRUM BAVARIA BOHEMIA. Euroregion Bayerischer Wald – Böhmerwald – Unterer Inn. *Centrum Bavaria Bohemia* [online]. © 2001 - 2010 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.bb kult.net/img/x/600/project-11437158078294-1.jpg>

⁴³ KURAL, V., *Konflikt: místo společnosti?: Češi a Němci v československém státě, (1918-1938)*, s. 272

státních hranic Česka a Bavorska, kde vedle politických problémů tento vývoj přinesl rovněž rapidní pokles populace, a to je také důvod toho, proč je zde dnes zhruba o polovinu menší hustota obyvatelstva nežli v německé a rakouské části euroregionu.⁴⁴ Mimo to je Bavorsko spolkovou zemí, kde se největší měrou uplatňuje tzv. „*sudetský faktor*“. Žije zde totiž největší počet přesídlenců.⁴⁵

Vyrovnaní se s konfliktní minulostí a znovuoobnovení kontaktů mezi Čechy a Bavorsky přináší rok 1989 a s ním spojené otevření státních hranic, které podněcuje k přeshraniční spolupráci. Pro tuto součinnost je mimo to zásadní *Česko-německá smlouva* ze dne 27. února 1992. Ta upravuje rámec rozvinuté kooperace a podporuje dobré sousedství obou zemí, jež je naplňováno již o rok později rovněž v kompetencích euroregionu Šumava - Bayerischer Wald – Mühlviertel, a to prostřednictvím nejrůznějších hospodářských, kulturních i sociálních projektů.

Nicméně i přes četné snahy v podobě přeshraničních struktur o nacionální a občanské sblížení je mnohdy patrné, že pro vyrovnání se s historií a odpuštění starých křivd je vztah Čechů a Bavorů stále ještě rozporný. To dokládají jak sociologické výzkumy, tak analýzy tisku.⁴⁶ O této problematice řešené na příkladu Euroregionu Šumava pojednává následující praktická část.

⁴⁴ CETKOVSKÝ, S., KLUSÁČEK, P., MARTINÁT, S., ZAPLETALOVÁ, J., Some aspects of cross-border cooperation in euroregions of the Czech Republic on example of the Šumava region. *Moravian geographical reports*, s. 45

⁴⁵ HOUŽVIČKA, V., NOVOTNÝ, L., *Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí*, s. 15

⁴⁶ HOUŽVIČKA, V., NOVOTNÝ, L., *Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí*, s. 15

4 Praktická část

Praktická část práce je členěna na dva tematické celky: první se zaměřuje na vybrané projekty Euroregionu Šumava mající vliv na upevnění česko-bavorských vztahů, druhý je věnován přístupu šumavské populace a jejímu povědomí o této přeshraniční interakci.

4.1 Projekty Euroregionu Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů

Pro potřeby této práce je následující kapitola věnována pouze těm projektům Euroregionu Šumava, které slouží jakožto účelový nástroj upevňující česko-bavorské vztahy na občanské úrovni. Pozornost kapitoly tudíž není soustředěna na činnosti ekonomického rázu, jejichž smyslem je primárně hospodářský rozvoj a zvýšení konkurenceschopnosti regionu, to znamená, že jsou zde vynechány aktivity realizované v oblasti ekologie, životního prostředí, infrastruktury atd.

Předmětem práce jsou jednak projekty, jejichž pořadatelem je vedení euroregionu a jednak ty, jejichž žadatelé jsou jeho jednotliví členové, tj. obce, města, spolky, organizace, instituce atd. Všechny vznikají pod záštitou sdružení a podstatná část z nich je financována z již zmiňovaných a popsanych iniciativ Evropské unie, zejména z dispozičního fondu programu Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko, jehož je euroregion spravovatel a administrátor.

Činnost euroregionu je v této části rozdělena do čtyř úseků - kulturního, vzdělávacího a naučného, turistického a sportovního, protože projekty tohoto rázu se podle mého názoru nejvíce dotýkají konkrétních občanů, tj. každodenního života obyvatel regionů Šumava a Bavorsko. Zároveň se jedná o projekty vybrané, pokrývající období od vzniku sdružení až po současnost. Deskripce a zhodnocení veškerých aktivit euroregionu by neodpovídalo rozsahu této diplomové práce. V následujícím textu se opírám zvláště o výroční správy a materiály poskytnuté Euroregionem Šumava.

4.1.1 Kulturní projekty

Jedny z nejčastějších projektů Euroregionu Šumava jsou zaměřeny na kulturní oblast. Jejich realizace je hojná, nicméně neznamená velkou finanční zátěž. Většinou se totiž jedná o aktivity menšího rázu, jejichž prvotním cílem je právě meziregionální přátelství.

4.1.1.1 Publicistická činnost

Zásadním přičiněním Euroregionu Šumava v oblasti česko-bavorských vztahů je jeho publicistická činnost. Tato organizace má zásluhu na vydání a šíření celé řady nejrůznějších publikací, jejichž smyslem je zejména představení a sblížení obou kultur. O důležitosti těchto projektů svědčí společné heslo euroregionu - „*jazyk spojuje*“. Ostatně tyto slova provází nespočet aktivit, a to nejen těch kulturních. Jak sama zásada napovídá, devízou sdružení jsou dvoujazyčné publikace. V první řadě se jedná o nejrůznější periodika. Jedním z počátečních je *Magazín ze Šumavy* vydávaný od roku 1997. Je to měsíčník, který sleduje dění v euroregionu, čili pravidelně uveřejňuje informace jak z české, tak z německé sekce a informuje tak o svých záležitostech občany na obou stranách. Dalším je časopis *Euregio Messenger*, jehož první vydání se vztahuje k lednu 2006. Je to dvouměsíčník, který prakticky plní úlohu magazínu z roku 1997 – zprostředkovává významné události a činnosti euroregionu. Z jeho jednotlivých čísel je zřejmé, že se jedná zejména o propagační materiál. Dvouměsíčník je dostupný v tištěné i elektronické podobě na webových stránkách euroregionu a je možné si jej telefonicky či formou e-mailů objednat.

Kromě pravidelné publikační činnosti Euroregion Šumava podporuje rovněž nejrůznější knižní publikace. Jedná se například o první a druhé vydání *Šumavských povídek*. Texty německy píšících šumavských autorů byly vůbec poprvé přeloženy žáky gymnázia v Českém Krumlově a dvojjazyčně uveřejněny prostřednictvím euroregionu. Smyslem této práce je především obeznámit českého a německého čtenáře s tvorbou téměř zapomenutých spisovatelů. Dalším příkladem může být publikace *Malá muzea*, která opět dvojjazyčně, představuje čtenáři česká a bavorská regionálně zaměřená muzea.

Z tohoto hlediska je také důležitý rok 2008, který vzdává holt bilingvnímu šumavskému spisovateli s regionálním zaměřením – *Karlu Klostermannovi*. Toto období tak navazuje na úspěšný rok 2005, který se pro změnu nese v duchu oslav 200. výročí

úmrtí rakouského umělce a pedagoga *Adalberta Stiftera*, známého svým kladným vztahem k šumavské končině. *Rok Karla Klostermanna* započíná u příležitosti 160. výročí narození a 85. výročí úmrtí jmenovaného autora. V souvislosti se slavnostmi probíhají na území Plzeňského a Jihočeského kraje různorodé události: soutěž pro jednotlivce a školy *Krajinou Karla Klostermanna*, výstava *Šumava Karla Klostermanna*, *Šumavské pouť Karla Klostermanna* v Kašperských Horách, literární seminář nazvaný *Život a dílo Karla Klostermanna* atd.⁴⁷ K této etapě se rovněž vztahuje další nakladatelská činnost euroregionu. Sdružení vydává například publikace *Šumavou Karla Klostermanna*, *Prázdniny na Šumavě* či sborník *Karel Klostermann – spisovatel Šumavy*.

Důležitost celé akce dokládají slova Miloše Picka, ředitele RRA Šumava: „*Cílem není jen přiblížit dílo a život Karla Klostermanna dalším generacím čtenářů a návštěvníků Šumavy, je to rovněž příležitost, jak vhodnou formou a na patřičné úrovni představit život šumavských obyvatel, jejich zvyky, práci a lidové umění, které se odráželo v těžkých a drsných podmínkách Šumavy, ve kterých žili společně Češi, Němci i Židé. Ukazuje se také, že koordinovaná spolupráce mnoha subjektů přivádí na svět zajímavý tematický projekt, který bude jistě i velikým turistickým magnetem pro celý region.*“⁴⁸

4.1.1.2 Filmové a hudební projekty

Euroregion Šumava ve své činnosti neopomíná ani filmové a hudební projekty, kterými se může blíže přiblížit běžnému občanovi a kterými je schopen téma přeshraniční spolupráce zpopularizovat pro širokou veřejnost.

Ukázkovým příkladem takového projektu je *Euroregion Šumava – most přes hranice*, filmový dokument financovaný z programu Phare CBC Česká republika-Německo. Film, který vzniká ještě před vstupem České republiky do Evropské unie a snaží se euroregion vykreslit jako integrované území, jež je na začlenění do EU zcela připraveno.⁴⁹ Kromě toho se věnuje vývoji česko-německých vztahů a své vlastní úloze

⁴⁷ RRA ŠUMAVA. Výroční zpráva o činnosti za rok 2005. *Regionální rozvojová agentura Šumava* [online]. 2009 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: http://www.rra-sumava.cz/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=1&Itemid=31

⁴⁸ EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2007. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

⁴⁹ REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. Euroregion Šumava – most přes hranice. *Regionální informační servis* [online]. © 2012 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=6309>

v tomto partnerství. Tento dokument tak slouží jako médium, které propaguje činnost euroregionu a zprostředkovává ji obcím, školám a informačním střediskům.

Filmovým projektům se také věnují jednotliví členové euroregionu a činní tak ve spolupráci se svými zahraničními partnery. Tato součinnost je typická pro města Dobřany a Obertraubling, která se spolupodílejí na mezinárodním filmovém festivalu dětí a mládeže *Filmáku*. Festival je dlouholetým místem setkávání obou partnerů. Akce se neomezuje pouze na obor dětské kinematografie, ale je spojena i s dalšími kulturními zážitky, jakými jsou například koncerty žáků uměleckých škol.

Hudební aktivity euroregionu jsou ještě četnější než ty filmové. Především se jedná o celou řadu festivalů, které mají vybudovanou dlouholetou tradici. Z těch nejznámějších je potřeba jmenovat tradiční *Mezinárodní folklorní festival Klatovy*, jehož je Euroregion Šumava spolupořadatel. V roce 2012 se konal již devatenáctý ročník této události, která má silný přeshraniční přesah. Vedle německých umělců zde vystupují i slovenští, chorvatští, turečtí či tchajwanští interpreti.

Podobným projektem jsou i *Společné hudební toulky* – koncerty lidové, duchovní i populární hudby. Akce pojímá spolupráci českých pěveckých sborů Píšťalky Prachatice, Maraveja a Česká píseň s německým sborem Geigenmusik Freyung

V neposlední řadě je nutné zmínit *Hudbu v proměnách času* – společný česko-bavorský koncept uskutečňovaný v souvislosti s festivalem komorní hudby v Českém Krumlově. Akce probíhá přímo v interiérech zdejšího zámku. Vystupují zde profesionální i neprofesionální soubory, které se věnují vážné hudbě.

4.1.1.3 Výstavy a expozice

Naprostá většina kulturních akcí euroregionu má charakter výstav či expozic. Mezi nejúspěšnější projekty v této oblasti se řadí zejména 25. května 2007 zahájená *Bavorská zemská výstava* ve Zwieselu oslavující 1500 let sousedství Česka a Bavorska. V jejím rámci jsou veřejnosti představeny rozmanité exponáty z muzeí a soukromých sbírek, které se vztahují k české a německé historii, konkrétně mapují éru od husitství až po současnost. Návštěvník dostává možnost nahlédnout do česko-bavorské barokní vzdělanosti, společných obchodních styků či vztahů mezi panovnickými dynastiemi. Kromě těchto odlehčených témat je výstava zaměřena také na problematiku období česko-německých

dějin. Prostor je věnován i Československu v době nacistické okupace nebo odsunu sudetských Němců.

Podobně kontroverzním tématům se věnuje expozice *Živé paměti Sudet* realizovaná v roce 2009. Projekt poskytuje zprostředkovaný pohled do složité minulosti, a to na základě strukturovaných rozhovorů s pamětníky. V souvislosti s historickými náměty je pozoruhodná i výstava dobových snímků renomovaného fotografa Josefa Seidla nazvaná *Jižní Čechy známé i zapomenuté – Život na česko-bavorském pomezí*, jíž je euroregion spolupořadatel. Projekt se soustředí na fotografie šumavské krajiny a řemesel na česko-bavorském pohraničí.

Euroregion Šumava nepodporuje pouze výstavy orientované na společnou historii, podílí se také na zájmových tématech. To je kupříkladu záležitost *Euroforestu* – mezinárodní lesnické a myslivecké výstavy s dlouholetou tradicí, která sahá až do doby před vznikem euroregionu, přesněji do roku 1992. Je zde prezentován bohatý sortiment lesního hospodářství a myslivosti. Kromě toho je akce doplněna o doprovodný program v podobě tematické slavnosti nebo poradenství a konzultací v dané oblasti. Mezi podobné projekty patří i tzv. *hobby výstavy* obyvatel těchto regionů. Jedna taková například proběhla v rozsahu slavnostního otevření nové křížové cesty ve Skelné Huti, části obce Chudenín. Čeští a němečtí občané tímto způsobem seznamují širokou veřejnost se svými zájmy (ruční práce, fotografování,...) a dochází tak k jejich setkávání.

4.1.1.4 Společenské slavnosti

Euroregion Šumava každoročně pořádá velké množství oslav nejrůznějšího charakteru a k nejrůznějším příležitostem. Pověštinou jsou oslavou česko-bavorského přátelství. Jedná se o zmíněné slavnosti na počest dvou regionálních spisovatelů – Adalberta Stiftera a Karla Klostermanna, jejichž uskutečněním euroregion přispívá k seznámení českých občanů s kulturou Bavorska a naopak. Důkazy toho, že je toto kulturní sblížení zdařilé přináší další oslavné akce. Jednou takovou je oslavný rok 2011, který vzdává holt katolickému misionáři Janu Nepomukovi Neumannovi, prachatickému rodákovi, původem pocházejícímu z Bavorska. Tento rok, prostřednictvím různých koncertů a propagačních materiálů, připomíná 200 let od narození jmenovaného světce.

Vedle slavností pořádaných na počest historicky významných osobností sjednocujících český a německý národ, euroregion pořádá i akce spojené s běžnými nebo i výjimečnými každoročními událostmi. Typickým příkladem je společná *Bavorsko-česká prvomájová slavnost* pořádaná ve Zwieselu. Ode dne 1. ledna 2007 se obyvatelé obou regionů schází, aby postavili společnou májku. O tom, že je tato májka opravdu „společná“, svědčí skutečnost, že je z jedné poloviny tvořena stromem ze šumavských hájů a z druhé stromem z Bavorského lesa. Celou akci vedle doprovodného programu – hudebních a tanečních vystoupeních provázejí dva maskoti – český lev Václav a německý lev Leopold. Ti se tak stávají symbolem většiny společných projektů Šumava – Bayerischer Wald.

Podobnou každoroční událostí jsou *Slavnosti kaše*, kulturní akce pořádaná v obci Horažďovice. Kulturní akce se nese ve jménu Rudolfa Habsburského, který zemřel při obléhání této západočeské obce. Slavnost je proto pořádána ve středověkém duchu – je obohacena o loutková představení, středověký jarmark či středověkou hudbu. S ohledem na česko-bavorské partnerství je však nejdůležitějším aspektem spolupráce Horažďovic s německým městem Regen, jenž je přeshraničním spolupřátelstvem této akce.

Za zmínku stojí také *Slavnosti Zlaté solné stezky*, které se konají každý červen v jihočeském městě Prachatice. I zde se pořadatelé obracejí k česko-bavorské historii. Zlatá stezka totiž spojuje oblast mezi Pasovem a jižními Čechy a ve 14. až 16. století tak představuje jednu z nejvýznamnějších obchodních cest. V rámci těchto oslav jsou zorganizovány dobové trhy, kulturní programy i historické pochody městem a zejména je návštěvníkům přiblížena kultura partnerských německých i rakouských měst.

Období let 2010 až 2011 je pak celé věnováno oslavám spojeným s výročím tisícileté existence *Zlaté stezky*. Slavnosti jsou opět v působnosti města Prachatice, přidruženy jsou ovšem i další města a obce. S tímto výročím je spojeno vydání publikace *1000 let Zlaté stezky*. Specifikem celé události jsou však soumarská tažení s cílem v Prachaticích.

4.1.1.5 Kulturní setkání

Mezi další typické akce spojující oba dva národy a kladoucí důraz na jejich přátelství, patří kulturní setkávání za nejrůznějšími účely. Většinou se jedná o události, které mají periodický charakter. Například se pravidelně uskutečňuje *Česko-bavorské*

setkání na sv. Bartoloměji. Jedná se o celodenní událost, během které se scházejí čeští a bavorští občané na zřícenině kostela sv. Bartoloměje u obce Běšiny. V rámci programu probíhá Mše svatá, přičemž akce je ozvláštněna o hudební doprovod a historický šerm.

Opakující se charakter má rovněž *Letní setkání Bavaria-Bohemia* pořádané od roku 2007 v Schönsee. Během této akce se setkává více než sto hostů z šumavského a bavorského regionu, kteří promlouvající v odvětví kultury, politiky, médií, vzdělání či cestovního ruchu. Setkání je příznivě naladěno směrem k přeshraniční spolupráci, ke které se návštěvníci vyjadřují v průběhu bezprostředních dialogů.

Velmi zajímavým projektem posledních let, který stojí za povšimnutí, je také tzv. *Česko-bavorská kuchyně*. Hlavní snahou akce je přiblížit široké veřejnosti koncepci tradičních jídel české a bavorské kuchyně, a to na základě receptů archivovaných v českých muzeích v Domažlicích a Horšovském Týně a bavorských muzeích ve Furt im Waldu a Neukirchenu bei Hl. Blut. Projekt je koncipován tak, aby nynějším obyvatelům obou regionů předložil recepty pokrmů, které jsou dnes známy pouze starším generacím a ze současného života zcela vymizely. Tato a další podobné akce dokazují, že se regionální setkání netýkají pouze abstraktních témat, ale řeší konkrétní aspekty vzájemných česko-bavorských vztahů, které mohou být běžnému občanovi blízké mnohem více než třeba témata politická či ekonomická.

4.1.2 Vzdělávací a naučné projekty

Obrovský přínos euroregionu spočívá ve vzdělávacích a naučných programech, jichž je koordinátorem nebo zprostředkovatelem. Je chvályhodné, že se v těchto svých aktivitách soustředí zejména na mladou generaci, protože právě ta má ve svých rukou česko-bavorskou budoucnost a může ji tak utvářet a měnit k lepšímu. Kromě tohoto přínosu je rovněž velmi pozitivním hlediskem přirozená forma výuky cizího jazyka, kterou tato podoba přeshraniční spolupráce přináší.

4.1.2.1 Přeshraniční partnerství vzdělávacích institucí

Typické partnerství uzavírané v oblasti vzdělávání, je založené na školních institucích. Tato spojení se vždy týkají škol, které mají určité aspekty své činnosti podobné; může to být například jejich zaměření či okolí. Euroregion Šumava tak na

základě dispozičního fondu zprostředkovává svým členům spojení se zahraničními školními institucemi.

V roce 2005 je schválen projekt *Přeshraniční spolupráce gymnázií Český Krumlov a Straubing*, o dva roky později pak *Přeshraniční spolupráce gymnázií Český Krumlov a Untergriesbach*. Tato partnerství jsou zaměřena na vzájemné kulturní, sportovní a vzdělávací cíle, kterých má být dosaženo zejména prostřednictvím studijních výměnných pobytů a společných aktivit.

K dubnu až říjnu roku 2010 se vztahuje úspěšný projekt *Mluvíme různými jazyky, ale jdeme společnými cestami*, který je realizovaný mezi školami Gymnázium Sušice a Realschule Bad Kötzing. Tyto instituce spolu spolupracují již řadu let, projekt tak má ještě více upevnit jejich přátelství. V rámci akce čeští a bavorští studenti podnikají společnou prohlídku západočeského města Sušice, navštěvují zdejší muzeum Šumavy, zúčastňují se česko-německého semináře a podstupují několik sportovních akcí, jako je například cyklistický kurz.

Stěžejním programem spolupráce mezi vzdělávacími institucemi jsou již zmiňované *výměnné pobyty* žáků a studentů. Vedle partnerství gymnázia v Českém Krumlově a školami v Bavorsku příkladem takovéto spolupráce může být v roce 2006 zahájený týdenní výměnný pobyt mezi školáky Gymnázia Strakonice a Gymnázia Naburg. Tento a podobné projekty mladým lidem umožňují seznámení se s každodenním životem jejich vrstevníků na druhé straně státních hranic a rovněž budují přímé vazby mezi českým a německým národem.

Další stránkou takovéto spolupráce jsou tzv. *kulturní výměny* - návštěvy, během nichž studenti a pracovníci škol zavítají ke svým přeshraničním partnerům, kterými jsou školy v Bavorsku a Česku. Jmenovitě se jedná o kulturní výměnu mezi základními a mateřskými školami v Dlouhé Vsi a Frauenau v rámci 60. výročí založení ZŠ a MŠ Dlouhá Ves nebo o podobnou akci vyšší odborné školy, obchodní akademie a jazykové školy v Klatovech a Staatl. Wirtschaftsschule Waldmünchen. Tyto projekty jsou orientovány kulturně, sportovně i naučně. Jejich hlavním přínosem je prolomení jazykových bariér mezi českou a bavorskou mládeží, seznámení se s odlišnou kulturou a navázání přátelských kontaktů v zahraničí.

Euroregion Šumava se vedle zajišťování partnerství školních institucí snaží mladou generaci obeznámit se svým přeshraničním působením a zapojit ji tak do něj. Proto není

výjimkou, pokud žáci a studenti euroregion navštíví a jsou informováni o jeho činnosti. Taková návštěva se například uskutečnila počátkem ledna 2008, kdy do sdružení zavítali univerzitní studenti. Téhož roku euroregion navštívili také školáci z Ingolstadtu a VHS Regenu.

4.1.2.2 Vědecké konference a semináře

Euroregion Šumava pořádá nebo spolupřádá pro své členy konference a semináře týkající se širokých témat. Povětšinou je jich několik ročně a jsou zaměřeny zvláště na problematiku přeshraniční spolupráce, meziregionálních a mezinárodních vztahů.

Z tohoto hlediska je podstatný rok 2005 a vědecké konference s ním spojené. 14. až 15. srpna se ve městě Furth im Wald, ležícím v severovýchodním Bavorsku, koná konference *Dějiny jako šance – dějiny jako břemeno*. Tato akce je uskutečněna v rámci rozsáhlého vědeckého projektu *Historické mezníky v příhraničních identitách – sebedefinice a vzájemné vnímání Čechů a Němců v přímém sousedství*. Výzkumné týmy *České pohraničí Sociologického ústavu AV ČR* a *Centrum pro aplikovaný politický výzkum Univerzity Ludwiga Maximiliana* v Mnichově v souvislosti s touto událostí zkoumají česko-bavorské pohraničí v celé jeho geografické rozloze a hledají odpověď na otázky, jakým způsobem se zde utváří regionální identita, jaká je přitom role druhého, tedy občana sousedské země, a jaký vliv uplatňuje minulost na vzájemné vnímání. Tento výzkum se opírá zejména o 120 hloubkových rozhovorů v česko-bavorském pohraničí. Jednácím jazykem je němčina, přičemž simultánní překlad do češtiny je zajištěn. Cílem semináře je prodiskutování otázek vztahujících se k problematice česko-německých vztahů, překonání bariéry komunikačních procesů především v pohraničních regionech a spolupráce obou stran.⁵⁰

V tomtéž roce jsou uspořádány i další akce podobného charakteru. Dne 6. října je v bavorské obci Lam zahájena konference česko-německé koordinační skupiny – *Královský hvozď*. O měsíc později se v Plzni koná *Regionální konference přeshraniční spolupráce Plzeňského kraje a vládních krajů Horní Falcko a Dolní Bavorsko*. Tato setkávání probíhají střídavě v Plzeňském kraji a v krajích Horní Falcko/ Dolní Bavorsko a mají dlouholetou tradici. Počátky vzájemné spolupráce se datují od května roku 2001.

⁵⁰ SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Dějiny jako šance – dějiny jako břemeno. *Sociologický ústav AV ČR* [online]. © 2005 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/articles/cz/11/582/-Dejiny-jako-sance-dejiny-jako-bremeno-.html>

Oficiální začátky však byly ztvrzeny až 9. listopadu 2001, kdy v rámci 1. regionální konference byla podepsána „*Deklarace o přeshraniční spolupráci mezi Plzeňským krajem a vládními kraji Horní Falcko a Dolní Bavorsko.*“⁵¹

Další akce odborného charakteru se vztahuje ke dnům 12. až 14. října, kdy je v obci Dobrá Voda u Hartmanic pořádána *Mezinárodní konference Vintíř – patron Šumavy*. Událost je zorganizována u příležitosti 960. výročí úmrtí blahověčeného Vintíře, pošumavského poutníka, jenž pocházel z durynského hraběcího rodu. Jedná se o postavu, která má význam jak pro české, tak německé dějiny a jako taková je v rámci této konference představena veřejnosti. Znovu se tedy ukazuje česko-německá propojenost, což je taktéž hlavním smyslem této společné události.

Konferenčně úspěšný rok uzavírá vědecká konference *Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě*, jež je zorganizována 2. prosince na Vysoké škole ekonomické v Praze. Celá událost není přínosná jen pro česko-bavorské společenství, ale pro přeshraniční spolupráci obecně. Jejím hlavním kladem je vydání sborníku příspěvků *Euroregiony, státní správa a samospráva*, kterému se konference stala podkladem.

Nejen zmíněné údobí (rok 2005) se zaměřuje na vědecké konference a semináře. Obdobně úspěšným aktivitám se euroregion věnuje i v dalších letech. Za všechny lze jmenovat mezinárodní *Konferenci euroregionů* uspořádanou v květnu roku 2008. V Hluboké nad Vltavou se pod záštitou Evropské unie schází zastoupení euroregionů, aby prodiskutovalo otázky česko-bavorsko-rakouské spolupráce.

Konference je zajímavá zejména z pohledu české strany, která se na ní setkává s určitou kritikou. Předmětem negativního hodnocení je zákaz splavnosti horního toku Vltavy v šumavském regionu, který by v konečném důsledku mohl mít nežádoucí vliv na vývoj místního cestovního ruchu a podnikání. V souvislosti s tímto tématem je ve výroční zprávě euroregionu pro rok 2008 uvedeno následující: „*Účastníci konference se shodli na tom, že v příhraničních regionech je třeba dbát na životní prostředí, ale ne v duchu zákazů, ale aktivní spolupráce parků s městy a obcemi. Je zapotřebí vrátit Šumavě, a to zejména na české straně život, který tady byl po staletí. Bylo nám doporučeno, abychom se poučili z bavorských i rakouských regionů. Je nutné mít stále na paměti, že rozvoj turistického*

⁵¹ REGION PLZEN. Zítra začíná přeshraniční konference. *Region Plzeň* [online]. 2000-2013 © [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/?zitra-zacina-preshranicni-konference>

ruchu na Šumavě je jedinou možnou cestou. Zákazy Šumavu navždy ztratíme a lidé si budou vybírat pro turistiku jiná místa. Není přece problém si zvolit bavorskou nebo rakouskou stranu. Tím, jak se budou postupně i díky dotacím z EU vyrovnávat rozdíly mezi regiony, vznikne zde konkurence, a když česká část Šumavy nebude připravena, turisté budou jezdit k našim bavorským nebo rakouským sousedům.“⁵²

I přesto, že se řešené téma dotýká spíše hospodářského potenciálu Šumavy nežli přeshraničního partnerství, z uvedených slov vyplývá, že spolupráce není vždy idylická. Zejména je však patrné, že i přes společnou meziregionální koncepci jsou si euroregiony v mnoha situacích navzájem konkurenty.

Kromě vědeckých konferencí je nutné připomenout naučné semináře, kterých euroregion Šumava ročně pořádá bezpočet. Pro zaměření této práce je podstatný především seminář *Poznej svého souseda*, zahájený v roce 2008 v Klatovech. Kurz je určen pro kronikáře a amatérské historiky. Jako takový je opět zaměřen na česko-bavorskou historii a účastní se ho představitelé české i německé strany.

Následující projekt sice přímo nesouvisí s problematikou česko-bavorského přátelství, ale je nutné ho zmínit, protože je jedním z nejpodstatnějších příspěvků euroregionu majících mezinárodní dopad. Jedná se o odborný seminář, jehož počátky se datují již od roku 2005. První ročník *Účetnictví bez hranic* se uskutečňuje ve dnech 22. až 23. listopadu 2005 na Srní, druhý ročník je zahájen v říjnu následujícího roku na Kubově Huti a třetí, zatím poslední ročník, je uspořádán v říjnu 2008 tamtéž.

Realizace jmenovaného projektu je odezvou na vstup České republiky do Evropské Unie a s tím spojenou změnu účetní legislativy. Seminář se vztahuje k čerpání dotací z Evropské unie, s jejímž správným zaúčtováním se potýká mnoho měst a obcí příslušících k Euroregionu Šumava. Hlavním tématem se proto stává rozpočet obce. Průměrný počet účastníků všech uskutečněných ročníků se pohybuje kolem sta účetních z regionu. Na semináři vystupují čtyři lektori – tři z České republiky, jeden ze Spolkové republiky Německo. Přednášky jsou zaměřeny na několik tematických celků (např. rozpočet, hospodaření, závěrečný účet; daně, práce na PC a ruční zpracování účetnictví, účtování

⁵² EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2006. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007 - 2013 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

dotací z EU; srovnání účetnictví v ČR a SRN).⁵³ Tento projekt přispívá k prohloubení přeshraniční spolupráce, a to především svým rozsahem a vybudovanou tradicí.

4.1.2.3 Vzdělávací centra

Euroregion Šumava se nezabývá jen periodicky se opakujícími jednorázovými činnostmi, zaměřuje se rovněž na projekty trvalé povahy. V této souvislosti lze poukázat obzvláště na různě orientovaná informační a naučná střediska provozovaná členskými obcemi a městy euroregionu.

Dva z nejvýznamnějších projektů se vážou k roku 2009. V tomto údobí vzniká v šumavské obci Kvilda *Česko-německé kulturní centrum*. Multifunkční středisko je zrealizováno v místě bývalého penzionu U Kostela, a to díky kompletní rekonstrukci této stavby. Od roku 2012 tak budova poskytuje prostory nejen pro vzdělávací programy, ale také pro kulturní a umělecká setkávání. Důležitost tohoto projektu dokládají slova kvildského starosty Václava Vostradovského, který u příležitosti vzniku centra prohlásil, že Šumava je oblastí, kde se od nepaměti prolínaly dvě kultury – česká a německá. Většinu času šlo o bezproblémové soužití, v určitých obdobích převládaly nacionální vášně. Po druhé světové válce byla mezi oběma národy hranice, která je oddělila. Teprve v posledních dvaceti letech začal proces opětovného sbližování souběžně s tím, jak se do centrální části Šumavy, která tvořila nárazníkové pásmo, opětovně začal vracet přirozený život. Mezinárodní kulturní výměna a spolupráce je podle něj jedinečnou příležitostí, jak tento proces posílit.⁵⁴

V dubnu téhož roku je v Českých Budějovicích otevřeno *Informační centrum Bavorský les – Šumava*. Za vznikem projektu stojí společnost Touristische Service Center ArberLand, která toto středisko začala provozovat za přispění mnoha partnerů, jedním z nichž je euroregion Šumava. Centrum poskytuje řadu užitečných informací o bavorském a šumavském regionu a jedním z jeho největších přínosů pro česko-bavorskou spolupráci

⁵³ REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. Seminář „Účetnictví bez hranic“. *Regionální informační servis* [online]. © 2012 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=18233>

⁵⁴ V Kvildě otevrou Česko-německé kulturní centrum. In: *Stavební server* [online]. 18. 9. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://stavebniserver.com/clanky/detail/v_kvilde_otevrou_cesko_nemecke_kulturni_centrum-3867/

je fakt, že tak činní dvojjazyčně. Jedná se již o druhý takto profilovaný projekt. Informační středisko podobného rázu je rovněž otevřeno o pět měsíců dříve v krajském městě Plzeň.

Trochu odlišný projekt je schválen v roce 2005 - *Česko-německé dokumentační centrum*, na něž jsou určeny finanční prostředky z programu CBC Phare. Nositelem projektu je obecně prospěšná společnost Úhlava, o.p.s. a jejím přeshraničním partnerem se stává Kuratorium zur Förderung des Grenzüberschreitenden Wallfahrts – und Begegnungszentrums Neukirchen b. Hl. Blut e. V. Toto vědecké centrum je opět zaměřeno na širokou veřejnost na obou stranách česko-německé hranice. V centru pozornosti se ocitá hlavně mládež a občanské instituce, kterými jsou různá zájmová sdružení, spolky nebo neziskové organizace. Ve výroční zprávě společnosti Úhlava, o.p.s. je centrum charakterizováno jako snaha o posílení přeshraničního partnerství a podpoření dialogu mezi občanskou veřejností na obou stranách hranice. K dosažení vytyčeného cíle přispívá nově vytvořená pracovní skupina, která v rámci své činnosti oslovuje cílové organizace jevící zájem o přeshraniční spolupráci.⁵⁵

4.1.3 Projekty v oblasti cestovního ruchu

Nutno říci, že téma cestovního ruchu a turismu se dotýká spíše ekonomického potenciálu euroregionu, nežli budování česko-bavorského přátelství. Celá řada aktivit je zaměřena tak, aby zatraaktivnila Šumavu tuzemským i zahraničním turistům a ukázala jim možnosti, které tato oblast skýtá. Nicméně i přesto lze určit projekty, které se tomuto rámci vymezují. Konkrétně se jedná o poznávací zájezdy a exkurze, které sdružení pro své členy připravuje.

4.1.3.1 Poznávací zájezdy

Většina projektů spadajících do této podkapitoly, má, jak už sám název napovídá, vedle turistického profilu také profil vzdělávací. Tyto aktivity připravuje komise pro turistiku a cestovní ruch a jsou většinou směřovány k pracovníkům členských obcí a měst euroregionu, a to jak na české, tak i bavorské straně. Z těch nejúspěšnějších se jedná předně o studijní cesty určené zaměstnancům informačních center.

⁵⁵ ÚHLAVA, O.P.S., Zpráva o činnosti společnosti v roce 2005. *Úhlava* [online]. © 2001 - 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

První takový projekt je započat v říjnu roku 2005. Jedná se o *poznávací zájezd po západní Šumavě*, jehož se zúčastňují pracovníci nejrůznějších informačních center po celém území Euroregionu Šumava. Tato cesta dává prostor pro seznámení českých a bavorských zaměstnanců turismu, pro oboustranné poznání jejich práce a zároveň těmto lidem umožňuje upevnit své znalosti v oblasti cestovního ruchu.

Na úspěšný projekt je navázáno v roce následujícím, kdy se konají hned dva analogické poznávací zájezdy. V červnu 2006 je organizací Die Volkshochschule für den Landkreis Regen uspořádána *cesta po Bavorském lese*. V rámci této okružní trasy jsou účastníkům nabídnuty návštěvy obcí, parků, turistických středisek a poutních míst Bavorska.

V září téhož roku se koná další *poznávací zájezd informačních center*, jehož se účastní pracovníci regionálních oblastí Domažlic, Horní Plané, Klatov, Prachatic, Poběžovic, Vimperku a Vyššího Brodu. Zájezdu jsou opět přítomni také bavorští zaměstnanci v oblasti turismu. Tentokrát se cílem cesty stává oblast Českokrumlovská. Dvoudenní program poskytuje možnost podívat se na nejvýznamnější a nejproslulejší místa tohoto okresu. Jmenovitě se jedná o Muzeum Schwarzenberského plavebního kanálu, Muzeum Pašiových her, lokalitu Čertovy stěny, hrady Český Krumlov, Rožmberk, Zlatá Koruna a další historicky zajímavá místa, o nichž návštěvníci získávají nové informace, které tak mohou využít při svém zaměstnání.

4.1.3.2 Exkurze starostů

Mezi obdobné aktivity patří také každoroční exkurze, které sdružení připravuje pro starosty svých členských měst a obcí. Tyto tematicky zaměřené akce se uskutečňují více méně pravidelně již od roku 2005. Příkladem může být *exkurze starostů v roce 2007*. Jak je na těchto stranách několikrát zmiňováno, rok 2008 se nese ve znamení oslav Karla Klostermanna, a tudíž je exkurze určitou přípravnou fází této rozsáhlé akce. Výprava je zahájena v říjnu 2007, kdy se v šumavských destinacích Modrava a Srní schází nejen hlavy českých a bavorských obcí a měst, ale také komunální představitelé rakouské části euroregionu. Starostové se společně vydávají po stopách významného spisovatele do míst, kterými jsou Březník, Modrava a Srní, čili do končin známých z Klostermannových románů.

Za další příklad exkurzních akcí je možno označit *exkurzi starostů v roce 2009*, která je pro změnu uspořádána v hlavním městě Praha v souvislosti s oslavami 20. výročí od pádu železné opony. Projektu se znovu účastní starostové všech tří sekcí euroregionu. Tentokrát je exkurze znatelně zaměřena na politická a historická témata. Aktéři se věnují politickým otázkám minulosti a zároveň jsou lépe obeznámeni se současnou situací – součástí exkurze je rovněž návštěva německého velvyslanectví nebo Senátu Parlamentu České republiky.

Vedle jmenovaných projektů za zmínku jistě stojí také *exkurze starostů do armádního letiště Planá* nachystaná pro rok následující. Tato událost není ani tolik zajímavá místem návštěvy starostů jako spolupráci s Euroregionem Silva Nortica, jenž se rozkládá na česko-rakouské hranici. Tato součinnost jen dokazuje důležitost přeshraničního aspektu akcí euroregionů, které tak potvrzují, že nestojí pouze o dosažení vlastní prosperity a konkurenceschopnosti, ale taktéž usilují o široké přeshraniční upevnění svých kontaktů.

Euroregion si od podobné česko-bavorské spolupráce slibuje zejména zkvalitnění služeb, které informační centra a představitelé územní samosprávy nabízí. Rovněž usiluje o to, aby byla veřejnost podrobněji informována o turistické nabídce zdejšího kraje. Vedle zohlednění zmíněných hospodářských hledisek se však touto cestou snaží také prohloubit česko-bavorské partnerství v rámci cestovního ruchu, a to prostřednictvím oboustranné komunikace, ke které tyto projekty vybízejí.⁵⁶

4.1.4 Sportovní projekty

V neposlední řadě je činnost Euroregionu Šumava orientována kolem velkého množství sportovních projektů. V tomto směru se sdružení opět zaměřuje na mladší generaci, konkrétně na školní mládež. Pod jeho záštitou jsou pořádány různé sportovní akce, nejčastěji soutěže v podobě závodů a turnajů.

4.1.4.1 Sportovní turnaje a závody

Zcela jistě nejvýznamnější sportovní akcí v historii sdružení je *Euregio Cup*. Tento mezinárodní fotbalový turnaj se pyšní dlouholetou tradicí, jeho první ročník, který byl

⁵⁶ EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2006. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007 - 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

hoštěn Euroregionem Mühlviertel, je uskutečněn již v lednu roku 1999. V pořádání této soutěže se jednotlivé sekce sdružení (česká, bavorská a německá) střídají. Jak již sám název napovídá, výhrou v turnaji je pohár euroregionu, který může získat jeden ze zúčastněných týmů, jejichž počet se zpravidla pohybuje kolem dvanácti. Akce je skvělou příležitostí pro aktivní setkání starších žáků základních škol všech tří sekcí euroregionu. Ti dostávají vedle možnosti sportovního uplatnění také příležitost navázat nové kontakty s mládeží žijící na druhé straně hranice. Projekt je totiž strukturován jako dvoudenní, a tak vedle sálové kopané nabízí sportovcům i ubytování a stravování, tudíž jim poskytuje poměrně značný prostor pro navázání přátelství.

Euregio Cup není jediný rozsáhlý projekt spadající do působnosti euroregionu. Tím dalším je například *Sport bez hranic – Ukaž, co umíš*. Akce je opět, stejně tak jako většina sportovních aktivit euroregionu, zaměřena na bližší poznání a sblížení nejmladší generace české a bavorské strany. Toto soutěžní setkání je opravdu obšírné. Účastní se ho přibližně dvě stě dětí a mládeže reprezentujících okolo šestnácti sportovních disciplín.⁵⁷

Analogickou událostí uspořádanou pod patronizací Euroregionu Šumava je *Lyžování bez hranic*. Její podstatou je spolupráce mezi lyžařskými oddíly dětí a mládeže v městech Písek a Mitterdorf, pro něž je připraven obsáhlý sportovní program. Cíl akce se rovněž neliší od většiny sportovně zaměřených aktivit – je to rozvoj přeshraniční vztahů mezi mladou generací.

I přesto, že většina takovýchto událostí má charakter soutěží pořádaných pro děti a mládež, některé z nich berou v potaz taktéž starší generaci. Dokladem toho je třeba *První mezinárodní česko-bavorský Nordic Walking den*, na jehož uspořádání se sdružení podílí. Smyslem akce je pochod, který je situován do oblasti Šumavy a Bavorského lesa. Jako startovní místo je stanoven Deggendorf a cílem cesty se stává Železná Ruda. Celá akce je opět profilována jako soutěžní setkání.

⁵⁷ REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. Sport bez hranic – Ukaž co umíš. *Regionální informační servis* [online]. © 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=19014>

4.2 Vlastní výzkum v oblasti vnímání česko-bavorské spolupráce se zřetelem na Euroregion Šumava

Tato část práce navazuje na předchozí kapitolu a vychází z vlastního kvantitativního výzkumu, opírajícího se o dotazníkové šetření provedené v oblasti veřejného mínění o přeshraničním česko-bavorském partnerství z pohledu českých obyvatel. Principy, z nichž výzkum vychází a záměr, k němuž se snaží dopracovat, jsou podrobněji vymezeny v kapitole *Cíl práce a metodika*.

Na základě výzkumných otázek, vymezených v téže kapitole, lze stanovit hypotézy, jež budou ověřovány:

- Lidé žijící v české části Euroregionu Šumava jsou srozuměni s činností tohoto sdružení.
- Šumavská populace vnímá česko-bavorskou přeshraniční spolupráci pozitivně.

4.2.1 Dotazníkové šetření

Co se týče konkrétních aspektů zkoumání, vychází ze zjišťování informací formou standardizovaného dotazníku,⁵⁸ nazvaného *Euroregion Šumava očima šumavské populace*. Dotazník byl vyhotoven ve dvou podobách – elektronické⁵⁹ a písemné, které se od sebe liší pouze způsobem, jímž na ně bylo možno odpovídat. Je složen ze čtrnácti polootevřených a uzavřených otázek, na něž je možno reagovat vždy jen jednou volitelnou odpovědí. Otázky jsou strukturovány tak, aby vedly k jasnému a výstižnému zjištění. Zhruba jedna třetina z nich je věnována obecným informacím ohledně pohlaví, věku, vzdělání a místa bydliště respondentů. Druhá část je zaměřena na to, jak dotazovaní vnímají česko-bavorské pohraničí a problematiku přeshraniční spolupráce. Poslední třetina je soustředěna na jejich povědomí o Euroregionu Šumava v obecné rovině. Konkrétně se jedná o tyto otázky:

- Jaké je Vaše pohlaví?
- Do jaké věkové skupiny patříte?
- Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- Z jaké oblasti Euroregionu Šumava pocházíte?

⁵⁸ Vzor dotazníku je předmětem přílohy č. 1

⁵⁹ SURVIO S. R. O.. Euroregion Šumava očima šumavské populace. *Survio* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.survio.com/survey/d/E1X4X4E8G4D9C9S2C>

- Co si představujete pod pojmem „české pohraničí“?
- Současné vztahy mezi Českem a Bavorskem považujete za...
- Jak byste definoval/a česko-bavorskou přeshraniční spolupráci?
- Jste Vy osobně nějak zapojeni do česko-bavorské spolupráce?
- Je podle Vás česko-bavorská přeshraniční spolupráce důležitá?
- Euroregion vnímáte jako...
- Co víte o Euroregionu Šumava?
- Myslíte si, že Euroregion Šumava přispívá k upevnění česko-bavorských vztahů?
- Znáte nějaké projekty realizované prostřednictvím Euroregionu Šumava?
- V jaké oblasti by měl podle Vás Euroregion Šumava nejvíce rozvíjet své aktivity?

Jako respondenti byli určeni obyvatelé české části Euroregionu Šumava, čili bývalých okresů Český Krumlov, Domažlice, Klatovy, Prachatice a Strakonice. Jedinými stanovenými kritérii jejich výběru byla dosažená plnoletost (věk starší osmnáct let) a místo pobytu (zmíněných pět regionů). Tyto osoby byly seznámeny s účelem, pro jaký byl dotazník vytvořen a také se základními údaji o diplomové práci a informacemi o její pisatelce. Zároveň byly ujištěny, že jejich identita zůstane anonymní.

Sběr dat probíhal po dobu dvou měsíců v rozmezí srpna až září 2012. V tomto období se podařilo nashromáždit celkem sto zodpovězených dotazníků, což je pro daný výzkum počet dostačující. Převážná část navrácených dotazníků pak byla v elektronické podobě. Tento způsob vyplňování se ukázal pro respondenty rychlejší a pohodlnější nežli vyplňování papírových dotazníků.

Z informací získaných během zpracování dotazníkového šetření⁶⁰ vyplývá poměrně vyvážené složení respondentů. Výzkumu se zúčastnilo celkem 45 osob mužského pohlaví a 55 osob ženského pohlaví. Věková struktura těchto dotazovaných je více méně vyrovnaná – šetření se vztahuje na pět generačních skupin, z nichž jsou v konečném výsledku všechny zastoupeny relativně shodným počtem osob. Vzdělanostní složení respondentů již tak vyvážené není – převažují zde jedinci se středním vzděláním s maturitou, naopak nejméně jsou zastoupeny osoby se základním vzděláním. Mírnou asymetrií se pak vyznačuje kategorie místa, odkud dotazovaní pocházejí – většina z nich (34 osob) je z klatovského regionu, značně je reprezentován také okres Strakonice (22

⁶⁰ Kompletní výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny v příloze č. 2

osob). Následuje okres Prachatice (16 osob), Domažlice (15 osob) a nejméně zastoupený region Český Krumlov (13 osob).

4.2.2 Vyhodnocení a komparace dotazníkového šetření

Jak je již uvedeno v předchozím textu, otázky v dotazníku jsou pomyslně zařazeny do třech tematických okruhů. Výsledky toho prvního (základní informace o respondentech) jsou blíže specifikovány v předešlé kapitole. Další dva okruhy jsou zaměřeny na problematiku česko-bavorské přeshraniční spolupráce a Euroregionu Šumava a je jim věnována tato kapitola.

V této části diplomové práce je částečně pracováno s komparativní metodou, která umožňuje určit, zda v percepci česko-německé spolupráce byl či nebyl oproti letům minulým zaznamenán nějaký posun. Pro potřeby kapitoly je zde využito srovnání se sociologickými výzkumy z let předešlých, jež jsou podobného zaměření jako toto dotazníkové šetření. Jedná se zvláště o empirické studie *Sociologického ústavu AV ČR*.

Z informací získaných formou dotazníkového šetření vyplývá, že celých 38 % respondentů vnímá české pohraničí zejména jako území nacházející se zeměpisném prostoru státních hranic. Dalších 17% se domnívá, že je ideálním prostorem pro přeshraniční spolupráci. Toto zjištění není tolik překvapivé a dalo se předpokládat. Šumavská populace pohlíží na místo svého bydliště jako na oblast umožňující navázání vztahů se sousední zemí. Ovšem zajímavostí je, že pouze 6% z dotazovaných šumavských obyvatel soudí, že pohraničí České republiky je území jako každé jiné a od centrálních regionů se neliší. Tato informace plně koresponduje s výstupy získanými z vědeckého projektu *Rozvojové zájmy pohraničních regionů*, který uskutečnilo *Centrum pro výzkum veřejného mínění* v roce 2008. Z projektu je patrné, že občané ČR se ztotožňují s definicí pohraničí, která vychází z nerovnoměrného rozvoje společnosti ve vnitrozemí a v pohraničním prostoru.⁶¹

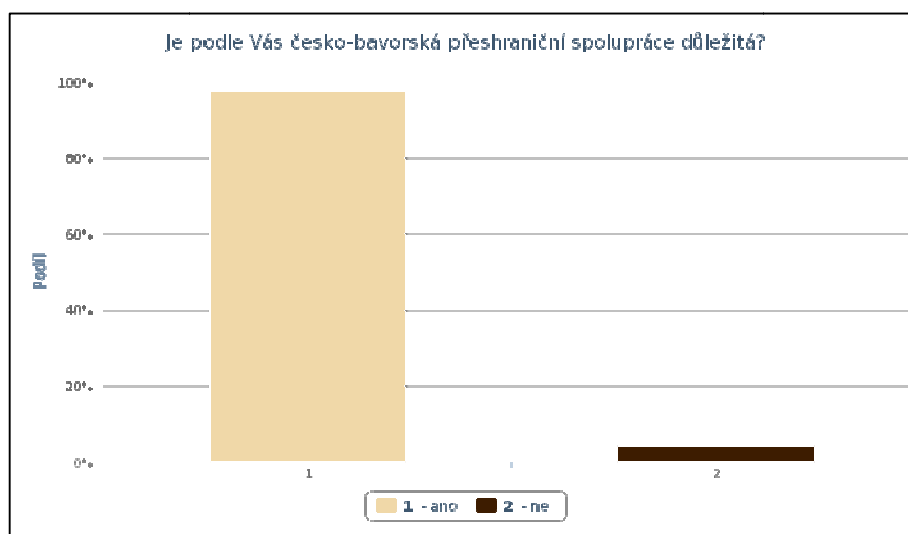
Ačkoliv 9% respondentů vnímá pohraničí jako oblast těžce poznamenanou válečnou historií, čili konfliktním vývojem česko-německých vztahů, většina z nich považuje současné vztahy Česka a Bavorska za dobré nebo dokonce velmi dobré. Tento názor je majoritní u většiny z celkového počtu dotazovaných – 45 osob se ke společenství staví jako k dobrému, 25 osob jako k velmi dobrému, shodný počet osob se přiklání

⁶¹ NOVOTNÝ, L., *Názory a postoje české populace na přeshraniční spolupráci. Naše společnost*, s. 27 - 32

k neutrálním vztahům a jen 5 osob ke špatným vztahům. Pozitivní informací je, že žádný respondent nevnímá česko-bavorské vztahy jako velmi špatné. Z komparace s celorepublikovým šetřením, jež v roce 2009 provedla Jarmila Hašková v rámci své diplomové práce *Euroregion Šumava*, vyplývá, že široká veřejnost se v současnosti staví k česko-bavorským vztahům více pozitivně než ohehdy. Podle zmíněného šetření v roce 2009 převládá u české populace názor, že řešené mezinárodní vztahy jsou neutrální. Tento úsudek má celých 50% respondentů.

Další aspekty výzkumného šetření se dotýkají tématu přeshraniční spolupráce. Respondenti dostali otázku ohledně definice přeshraniční kooperace. Ze tří možných odpovědí se nejčastěji (43% dotazovaných) přiklonili k charakterizování tohoto pojmu jakožto „prostředku k upevnění občanských česko-bavorských vztahů.“ Je pravda, že velká část projektů Euroregionu Šumava, který představuje jednu z přeshraničních struktur, má za cíl právě utužení občanských vztahů přes geografický prostor hranic. O tom svědčí i informace obsažené v kapitole *Projekty Euroregionu Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů*. Podstatná se jeví i ta část respondentů (40% osob), která si vybrala možnost nabízející přeshraniční spolupráci jakožto „nástroj pro podporu hospodářské a sociální interakce.“ Pouze 7 účastníků dotazníkového šetření je silněji zaměřeno na evropské hledisko této interakce a dalo tak přednost přeshraniční spolupráci definované jako „operační program financovaný Evropskou unií.“

Graf č. 1: Vnímání česko-bavorské přeshraniční spolupráce⁶²

⁶² SURVIO S. R. O.. Analýza výsledků. *Survio* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://my.survio.com/J6V5K4G5Y9Y9Q9N9B1Y1/data/index>

Naprostá většina dotazovaných (97% osob) považuje česko-bavorskou přeshraniční spolupráci za důležitou. Malá část z nich (3% osob) dokonce uvedla, že jsou do ní osobně zapojeni, a to na úrovni vzdělání. Jeden respondent zaznamenal, že je zainteresován do spolupráce bavorských studentů s Národním parkem Šumava, jenž tvoří členskou základnu Euroregionu Šumava. Další dva dotazovaní bohužel neuvěřeli konkrétnější informace, jelikož se však jedná o studenty vysoké školy, dá se předpokládat, že jsou zapojeni do přeshraniční spolupráce obdobného typu. Na základě výzkumu lze obecně konstatovat, že skupina aktivních nositelů přeshraniční spolupráce je mezi šumavskou populací malá.

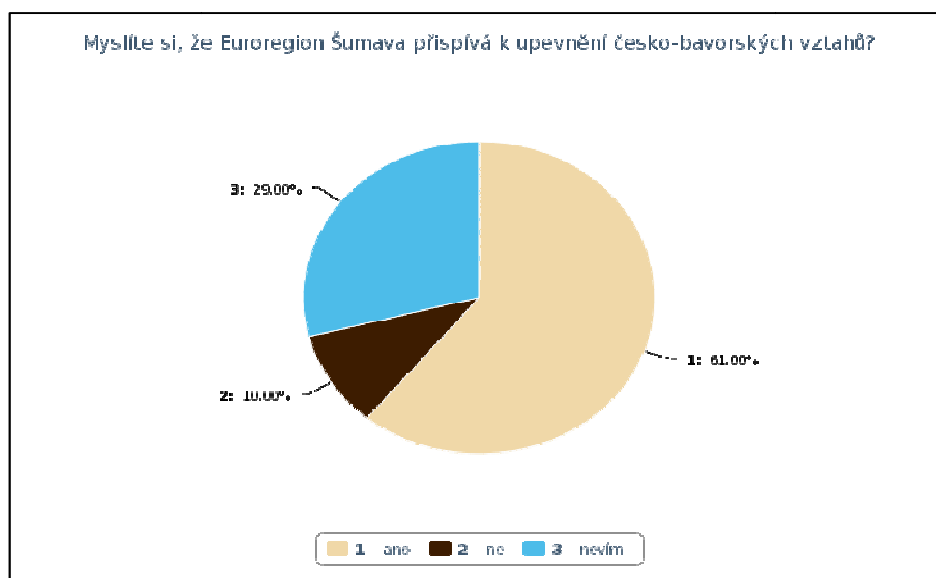
I přesto, že valná část dotazovaných považuje přeshraniční spolupráci za důležitou a 88% z nich ví o existenci Euroregionu Šumava, znalosti většiny jsou pouze krajové a často jim není znám ani účel, k jakému sdružení slouží. 12% dotazovaných o něčem, jako je „Euroregion Šumava“ dokonce nikdy neslyšelo. Toto zjištění může pramenit z nedostatečné medializace euroregionu. Ten, jak informuje první praktická část této práce, sice organizuje mnoho akcí určených pro širokou veřejnost, ale chybí jim patřičné zviditelnění. Sdružení publikuje různé propagační materiály a o svých projektech pravidelně informuje v tiskovinách, jež vydává, ale takovéto aktivity nejsou středobodem jeho činnosti.

Toto zjištění sice není příliš příznivé, ale z porovnání s již zmíněným výzkumem Jarmily Haškové vyplývá, že informovanost šumavských obyvatel ohledně řešeného tématu, je podrobnější, než je tomu v případě celorepublikové populace. Šetření v roce 2009 ukazuje, že 23,44 % českých obyvatel nemá o Euroregionu Šumava žádné znalosti. 70,31% si je vědomo, že toto sdružení existuje, ale buďto nezná jeho účel, nebo disponuje pouze základními informacemi o něm. Pouze 4,69% je s významem euroregionu seznámeno blíže a zajímá se o jeho konkrétní aktivity. Tato informace je pochopitelná. Vzhledem k zeměpisnému prostoru, který spadá do působnosti euroregionu, je předpokladatelné, že obyvatelé Šumavy jsou do dané problematiky zasvěceni lépe než celorepubliková populace.

Ačkoliv ze současného výzkumu vyplývá, že majoritní část dotazovaných (89%) nezná bližší smysl euroregionu, dokáží tento pojem blíže charakterizovat jako „přeshraniční instituci.“ Respondenti si mohou být skutečně vědomi toho, že forma euroregionu směřuje k regionální spolupráci přes hranice a není tak záležitostí jednoho státu. Avšak ze získaných odpovědí vyplývá jejich neznalost ohledně tohoto tématu, a

proto se dá rovněž předpokládat, že percepce euroregionu jako přeshraniční instituce, v nich může evokovat už jen samotný název struktury, kde „euro“ značí určitý mezinárodní přesah.

Graf č. 2: Vnímání Euroregionu Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů⁶³

Co se týče přímého vlivu Euroregionu Šumava na vývoj česko-bavorských vztahů, 61% dotázaných se domnívá, že sdružení svou existencí přispívá k jejich zlepšení. 29% zúčastněných však přiznává, že neví, zda tomu tak je a zbývajících procento smýšlí, že tomu tak není. To pochopitelně souvisí s daty popsány v předchozích odstavcích – většina respondentů o euroregionu nemá konkrétní informace.

Nedostatečná informovanost a také jistá dezinformovanost pramení i z dalších výsledků dotazníkového šetření, konkrétně z těch, co se vztahují ke znalostem respondentů o jednotlivých projektech Euroregionu Šumava. 23% dotázaných uvedlo, že je s určitými projekty, kterým se sdružení věnuje, seznámeno. V takovém případě byli tito jedinci požádáni, aby uvedli, jakých konkrétních projektů se jejich konstatování týká. Učinila tak ovšem jen malá část z nich. Pouze 15 z 23 osob požadované informace poskytlo. Ve většině případů se jednalo pouze o obecné jmenování zájmových oblastí, ve kterých

⁶³ SURVIO S. R. O.. Analýza výsledků. *Survio* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://my.survio.com/J6V5K4G5Y9Y9Q9N9B1Y1/data/index>

euroregion rozvíjí svou činnost, tj. spolufinancování oprav národních památek, turistické akce, budování silniční infrastruktury atd.

Z konkrétních projektů lidé nejčastěji jmenovali Bavorskou zemskou výstavu, která prezentuje jednu z největších událostí v historii Euroregionu Šumava, a proto nevzbuzuje podiv, že je široké veřejnosti známa. Vyšší povědomí panuje rovněž o budování cyklistických a naučných stezek, na němž se sdružení podílí. Respondenti jsou například seznámeni se stavbou Vintířovy stezky, Naučné stezky Velhartice nebo Naučné stezky Švihov. Několikrát také uvedli projekt vytváření map Euroregionu Šumava – Bayerischer Wald – Mühlviertel.

Zvláštností je, že v několika případech byl zaznamenán mylný úsudek respondentů, když jako projekt organizovaný euroregionem uvedli program Phare CBC, což je ve skutečnosti evropský nástroj pro financování přeshraničních struktur, o němž pojednává kapitola *Finanční rámec přeshraniční spolupráce*.

Pokud mají dotazovaní vybrat, v jakých sférách by měl podle jejich mínění Euroregion Šumava nejvíce rozvíjet svou činnost, nejčastěji zvolí oblast cestovního ruchu (23% osob). Jak je již uvedeno v kapitole *Cíl a zaměření Euroregionu Šumava*, kategorie cestovního ruchu a turismu je rozhodně v popředí zájmu sdružení. To se nezabývá pouze organizováním turistických akcí, jakými jsou poznávací zájezdy a exkurze, o nichž pojednává kapitola *Projekty v oblasti cestovního ruchu*, ale také se věnuje aktivitám, jež slouží k zpopularizování a zatraktivnění regionu v očích jeho návštěvníků.

20% dotazovaných uvedlo, že by euroregion měl svou činnost nejčastěji rozvíjet v oblasti hospodářství a třetí nejvyšší výsledek (15% osob) vyzdvihl kulturní odvětví, což rovněž koresponduje se skutečností. Jak je již v této práci poznamenáno, z výročních zpráv vyplývá, že právě jmenovaným oblastem se euroregion věnuje nejvíce.

V porovnání s výzkumem *Role pohraničí České republiky a význam hospodářské a politické spolupráce se sousedními zeměmi pro integraci ČR do Evropské unie* je zářející výsledek, který sociální oblasti přikládá pouze 9% důležitost. V dotazníkovém šetření z roku 1999 totiž starostové obcí jako stěžejní problém česko-bavorského pohraničí nejčastěji uvádějí právě sociální rozvoj a zaměstnanost (25% osob). Hodnocení komunálních představitelů před třinácti lety je tedy zcela odlišné od postoje široké veřejnosti dnes. Tato skutečnost může mít několik možných příčin, včetně té, že se životní podmínky či smýšlení obyvatel v období let 1999 až 2012 mohlo rapidně změnit.

5 Výsledky a diskuze

Intence diplomové práce spočívá v deskripci česko-bavorského partnerství v působnosti Euroregion Šumava jakožto přeshraniční struktury a v následném zhodnocení postoje, jenž k této spolupráci zaujímá šumavská populace. Odpovědi na výzkumné otázky, stanovené ve vstupní části práce, přináší kapitola *Praktická část* a výstupy v ní uvedené na základě poznatků obsažených v kapitole *Teoretická východiska*. Poznatky plynoucí ze studia tematicky zaměřené literatury zdůrazňují hlavní cíl přeshraniční spolupráce, kterým je odstranění negativních důsledků plynoucích z existence státních hranic. Zcela zásadní konsekvencí je narušování občanské vzájemnosti, která je zvláště v případě českého a německého národa velmi křehká.

Při bližším zkoumání lze konstatovat, že Euroregion Šumava v rámci své činnosti skutečně usiluje o eliminaci problematického vývoje česko-bavorských vztahů. Činní tak na základě celé řady společných projektů, jež mají kulturní, vzdělávací, turistický a sportovní charakter. Z jejich detailního zkoumání povstává několik výrazných atributů, jichž sdružení využívá:

Detail řešeného tématu přináší zjištění, že většina těchto projektů je velmi silně orientována k minulosti. Vzhledem ke složité vzájemné historii českého a německého národa tento poznatek není příliš překvapivý. Dá se předpokládat, že pokud největší křivda mezi těmito národy spočívá v konfliktních dějinách, snaha o to ji odstranit, bude hledána právě tam. To je patrné zejména z různorodých výstav a expozic, jež euroregion pořádá. Ve většině z nich je prvek minulosti více než zřejmý. Stěžejním projektem takového druhu je především Bavorská zemská výstava, která se věnuje česko-německé historii i dalším aspektům života obou těchto národů. Kromě apelu na česko-bavorské historické události, je přikládána značná pozornost i česko-bavorským historickým osobnostem, ať už se jedná o postavy Karla Klostermanna, Svatého Vintíře či jiné.

Další zjištěný poznatek se týká bilingvní povahy většiny projektů. Na poli občanských vztahů je těmto aktivitám přikládán patřičný význam, důkazem toho je motto „jazyk spojuje,“ jež euroregion provází. Je tomu tak především v případech jedná-li se o dvojjazyčnou publikační činnost (např. Šumavské povídky) či spolupráci mezi vzdělávacími institucemi (např. Mluvíme různými jazyky, ale jdeme společnými cestami).

Za záslužné lze jistě považovat i zaměření euroregionu směrem k mladé generaci. Celá řada aktivit je určena dětem a mládeži na obou stranách hranice. Díky této tendenci je budováno zázemí pro jejich společné setkávání ať už prostřednictvím jednorázových akcí či periodicky se opakujících projektů. Žáci a studenti tak dostávají příležitost poznat kulturu jiného národa, zdokonalit se v cizím jazyce a v neposlední řadě navázat nová přátelství přes hranice. Stejně možnosti sdružení nabízí i své členské základně a jejím hlavním aktérům, jimiž jsou zejména komunální představitelé a obecní pracovníci. Celoročně jsou pořádány společné poznávací zájezdy a exkurze, organizované jak v české, tak i německé působnosti.

Z uvedených informací vyplývá široký záběr Euroregionu Šumava. Ten svou činnost rozvíjí v oblastech každodenního života i ve sférách specifických. Nemůže být pochyb o tom, že se značnou měrou zaslouhuje o upevnění česko-bavorských vztahů, v čemž má již vybudovanou dlouholetou tradici. Otázkou, a zároveň tematickou oblastí této práce je, jak je tato skutečnost posuzována šumavskou veřejností. Zda si populace uvědomuje či nikoliv zásluhy euroregionu v oblasti česko-bavorského partnerství a jaký je její postoj k přeshraniční spolupráci obecně.

Kvantitativní výzkum ohledně daného tématu, realizovaný prostřednictvím dotazníkového šetření, přináší poněkud rozpačité výsledky, z nichž vyplývají nedostatečné znalosti a určitá dezinformovanost respondentů v oblasti přeshraniční spolupráce. Podstatná část dotazovaných (89%) není blíže seznámena s činností Euroregionu Šumava. Nezanedbatelný počet z nich (12%) dokonce o existenci této struktury nikdy neslyšel. Je tedy zřejmé, že jednotlivé projekty sdružení nejsou široké veřejnosti příliš známé, což připouští 77% respondentů. Toto zjištění lze částečně zdůvodnit nedostatečnou medializací ze strany euroregionu (viz kapitola *Vyhodnocení a komparace výsledků dotazníkového šetření*).

I přesto, že informovanost většiny účastníků dotazníkového šetření je pouze okrajová, dokáží euroregion blíže definovat. Majoritní část (73%) hovoří o přeshraniční instituci a lze tedy předpokládat, že si je vědoma mezinárodního přesahu, který je pro podobné formy spolupráce zásadní. To připouští i další výsledek – většina respondentů (43%) přeshraniční spolupráci vnímá jako prostředek upevňující česko-bavorské vztahy, což je podstatné zejména z hlediska tématu této práce. Lze tak vyzorovat určitou

souvislost mezi činností přeshraničních struktur zaměřenou na budování občanské vzájemnosti a těmi, kterým je určena.

V konečném důsledku lze postoj šumavských obyvatel k přeshraniční spolupráci a k Euroregionu Šumava jako jedné z jejích forem charakterizovat jako pozitivní. 97% respondentů považují takovouto spolupráci za důležitou a rovněž jí přikládají zásluhu na upevňování česko-bavorských vztahů, které v současné době vnímají jako příznivé (70%).

6 Závěr

Tato diplomová práce se zabývala dobrovolným sdružením Euroregion Šumava zasazeným v jeho širších tematických souvislostech, při čemž zcela zásadní je spojitost s problematikou česko-bavorských vztahů.

Pro hlubší pochopení daného tématu se věnovala teoretickým východiskům, jež vymezily základní rámec přeshraniční spolupráce. Předložila zásadní informace a poznatky týkající se historického, politického, právního i finančního kontextu přeshraničních struktur, zejména pak euroregionů, jež představují aktuální fenomén evropské integrace. Zvláštní pozornost byla určena obecnému vymezení Euroregionu Šumava jakožto jednoho z nejstarších a největších subjektů tohoto typu na území České republiky.

Praktická část blíže charakterizovala tento euroregion jako úspěšného nositele česko-bavorského přeshraničního partnerství. Učinila tak na základě deskripce jednotlivých projektů tohoto sdružení, které mají vliv na utváření česko-bavorské vzájemnosti. Na tuto popisnou část navázala část výzkumná, zkoumající povědomí šumavské populace o přeshraniční spolupráci v česko-bavorském prostoru, neboť právě to je jeden z klíčových faktorů úspěšnosti euroregionu.

Informační hodnota této práce potvrdila, že Euroregion Šumava hraje v budování současných česko-bavorských vztahů významnou roli. Podstatná část jeho činností si klade za cíl upevnění vzájemné spolupráce a společný budoucí vývoj. Tato skutečnost je jistě velmi pozitivní, o to více zaráží zjištění, jak málo je o tom široká veřejnost informována, a to i přesto, že je k ní celá řada projektů bezprostředně směřována. Pokud z tohoto závěru plyne nějaké doporučení, je jím zlepšení prezentace euroregionu, čili jeho zviditelnění v očích široké šumavské veřejnosti.

Téma této diplomové práce svědčí o důležitosti evropských integračních procesů obecně. Problematika přeshraničních struktur nabízí mnoho zorných úhlů pohledu, a však většinou se omezuje na všeobecná konstatování o idylické přeshraniční spolupráci, která je pro trvalý pozitivní vývoj mezinárodních či meziregionálních vztahů nezbytná. Přístup, zvolený v tomto akademickém textu, byl zaměřen na konkrétní obsahovou náplň přeshraničních struktur spočívající ve stanovených věcných aspektech.

7 Seznam použitých zdrojů

Tištěné publikace:

BRANDA, P. Euroregiony v České republice. Komparativní analýza. *Současná Evropa*, 2009, č. 1, 101 s.

CETKOVSKY, S., KLUSÁČEK, P., MARTINÁT, S., ZAPLETALOVÁ, J. Some aspects of cross-border cooperation in Euroregions of the Czech republic on example of the Šumava region. *Moravian geographical reports*, 2007, č. 1, s. 58 s.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd., 2002. 374 s. ISBN 80-24601-39-7.

DOČKAL, Vít. a kol. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality*. 1. vyd., 2005. 140 s. ISBN 80-21037-51-2.

GABBE, J., MARTINOS, H., MAHNKOPF, K., MALCHUS, V. *Institutional aspects of cross-border cooperation*. 1. vyd., 1999.

GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*. 1. vyd., 2000.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd., 2005. 407 s. ISBN 80-73670-40-2.

HOUŽVIČKA, V., NOVOTNÝ, L. *Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí*. 1. vyd., 2007. 170 s. ISBN r9788073301095.

JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. 1. vyd., 2004. 296 s. ISBN 80-20010-51-3.

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. 1.vyd., 1993. 162 s. ISBN 80-70666-62-5.

KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. 1. vyd., 2006. 277 s. ISBN 80-24709-66-X.

KURAL, V. *Konflikt: místo společnosti?: Češi a Němci v československém státě, (1918-1938)*. 1. vyd., 1993. 272 s. ISBN 80-901431-3-X

NOVOTNÝ, L. *Názory a postoje České populace na přeshraniční spolupráci. Naše společnost*, 2009, č. 1, 51 s.

PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. 1. vyd., 2008. 150 s. ISBN 9788073673819.

SLAVÍK, V., Euroregions in Slovakia with specific features to Euroregion Pomoravie-Weinviertel-Jižní Morava. In: *Region and regionalism*, 2001, č. 5, 22 s.

WOLFE, C., Interreg, bezvýznamný nebo nepostradatelný?. *Inforegio panorama*, 2007, č. 24, 21 s.

Internetové zdroje:

CENTRUM BAVARIA BOHEMIA. Euregion Bayerischer Wald – Böhmerwald – Unterer Inn. *Centrum Bavaria Bohemia* [online]. © 2001 - 2010 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.bbkult.net/img/x/600/project-11437158078294-1.jpg>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Mapa Euroregionů v České republice. *Český statistický úřad* [online]. © 2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa/\\$File/Euroregiony2010.jpg](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa/$File/Euroregiony2010.jpg)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Euroregiony. *Český statistický úřad* [online]. © 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=514&lang=cz&sm=2#>

EUROREGIO BAYERISCHER WALD UNTERER INN. Euregio – Mitglieder. *Euroregio Bayerischer Wald Unterer Inn* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.euregio-bayern.de/wir-ueber-uns/euregio-mitglieder/uebersichtskarte-bayern/>

EUROREGION MÜHLVIERTEL. Mitgliedergemeinden. *Euroregio Mühlviertel* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.euregio.at/euregio/karte/2411672/mitgliedergemeinden.html>

EUROREGION ŠUMAVA. Co je euroregion. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>

EUROREGION ŠUMAVA. Co je euroregion. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>

EUROREGION ŠUMAVA. Členství. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=514&lang=cz&sm=2#>

EUROREGION ŠUMAVA. Logo_euregio. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

RADA EVROPY. The council of Europe (1989 – 1999). *Council of Europe* [online]. 2013 [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=123021>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. Euroregion Šumava – most přes hranice. *Regionální informační servis* [online]. © 2012 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=6309>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. Seminář „Účetnictví bez hranic“. *Regionální informační servis* [online]. © 2012 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=18233>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. Sport bez hranic – Ukaž, co umíš. *Regionální informační servis* [online]. © 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=19014>

REGION PLZEŇ. Zítra začíná přeshraniční konference. *Region Plzeň* [online]. 2000-2013 © [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/?zitra-zacina-preshranicni-konference>

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Dějiny jako šance – dějiny jako břemeno. *Sociologický ústav AV ČR* [online]. © 2005 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/articles/cz/11/582/-Dejiny-jako-sance-dejiny-jako-bremeno-.html>

V Kvildě otevřou Česko-německé kulturní centrum. In: *Stavební server* [online]. 18. 9. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://stavebniserver.com/clanky/detail/v_kvilde_otevrou_cesko_nemecke_kulturni_centrum-3867/

SURVIO S. R. O.. Euroregion Šumava očima šumavské populace. *Survio* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.survio.com/survey/d/E1X4X4E8G4D9C9S2C>

SURVIO S. R. O.. Analýza výsledků. *Survio* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://my.survio.com/J6V5K4G5Y9Y9Q9N9B1Y1/data/index>

SURVIO S. R. O.. Analýza výsledků. *Survio* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://my.survio.com/J6V5K4G5Y9Y9Q9N9B1Y1/data/index>

Výroční zprávy:

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2005. *Euroregion Šumava* [online] © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2006. *Euroregion Šumava* [online] © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2006. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007 - 2013 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2006. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007 - 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2007. *Euroregion Šumava* [online] © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2007. *Euroregion Šumava* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2008. *Euroregion Šumava* [online] © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. Výroční zpráva 2009. *Euroregion Šumava* [online] © 2007 - 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

RRA ŠUMAVA. Výroční zpráva o činnosti za rok 2005. *Regionální rozvojová agentura Šumava* [online]. 2009 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: http://www.rra-sumava.cz/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=1&Itemid=31

ÚHLAVA, O.P.S., Zpráva o činnosti společnosti v roce 2005. *Úhlava* [online]. © 2001 - 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: www.uhlava.cz/soubor_open.php?id=4&db=4

Oficiální dokumenty:

EUROREGION ŠUMAVA. Stanovy Euroregionu Šumava – Jihozápadní Čechy.

RADA EVROPY. Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány.

8 Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tab. č. 1: Dělení přeshraničních struktur dle Markuse Perkmanna

Obr. č. 1: Mapa euroregionů v České republice

Obr. č. 2: Logo Euroregionu Šumava

Obr. č. 3: Území Euroregionu Šumava – Bayerischer Wald – Mühlviertel

Graf č. 1: Vnímání česko-bavorské přeshraniční spolupráce

Graf č. 2: Vnímání Euroregionu Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů

9 Přílohy

Příloha č. 1: Vzor dotazníku „Euroregion Šumava očima šumavské populace“

Příloha č. 2: Výsledky dotazníkového šetření

Příloha č. 1: Vzor dotazníku „Euroregion Šumava očima šumavské populace“

Euroregion Šumava očima šumavské populace

Dobrý den, jmenuji se Lucie Podzemská a jsem studentka 2. navazujícího magisterského ročníku oboru Veřejná správa a regionální rozvoj na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze. V rámci studia provádím mezi obyvateli Šumavy průzkum vnímání česko-bavorské spolupráce v souvislosti s Euroregionem Šumava. Tento dotazník je anonymní a slouží jako podklad k mé diplomové práci „Euroregion Šumava v kontextu česko-bavorských vztahů.“ Pokud se rozhodnete jej vyplnit, pak z nabízených možností vybírejte vždy jen jednu odpověď.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

žena

muž

2. Do jaké věkové skupiny patříte?

18 - 25 let

26 - 35 let

36 - 45 let

46 - 59 let

60 a více let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

základní

střední bez maturity

střední s maturitou

vysokoškolské

4. Z jaké oblasti Euroregionu Šumava pocházíte?

okres Český Krumlov

okres Domažlice

okres Klatovy

okres Prachatice

okres Strakonice

5. **Co si představujete pod pojmem „české pohraničí“?**
- území nacházející se v blízkosti státních hranic
 - území s nevýhodnou geografickou polohou
 - území těžce poznamenané válečnou historií
 - území s nevyužitým potenciálem
 - území s nevýhodnými podmínkami pro život
 - ideální prostor pro přeshraniční spolupráci
 - území s vysokou prosperitou
 - území jako každé jiné
6. **Současné vztahy mezi Českem a Bavorskem považujete za:**
- velmi dobré
 - dobré
 - neutrální
 - špatné
 - velmi špatné
7. **Jak byste definoval/a česko-bavorskou přeshraniční spolupráci?**
- jako nástroj pro podporu hospodářské a sociální integrace
 - jako prostředek k upevnění občanských česko-bavorských vztahů
 - jako operační program financovaný Evropskou unií
8. **Jste vy osobně nějak zapojeni do česko-bavorské přeshraniční spolupráce?**
- ano
 - ne
9. **Je podle Vás česko-bavorská přeshraniční spolupráce důležitá?**
- ano
 - ne
10. **Euroregion vnímáte jako:**
- českou instituci/ území
 - přeshraniční instituci/ území
 - nevím

11. Co víte o Euroregionu Šumava?

- o existenci euroregionu vím, ale není mi znám jeho účel
- o existenci euroregionu vím, ale mé znalosti jsou jen okrajové
- o existenci euroregionu vím a zajímám se o jeho konkrétní projekty
- o existenci euroregionu vím a jsem osobně angažován do jeho aktivit
- o existenci euroregionu jsem nikdy neslyšel

12. Myslíte si, že Euroregion Šumava přispívá k upevnění česko-bavorských vztahů?

- ano
- ne
- nevím

13. Znáte nějaké projekty realizované prostřednictvím Euroregionu Šumava?

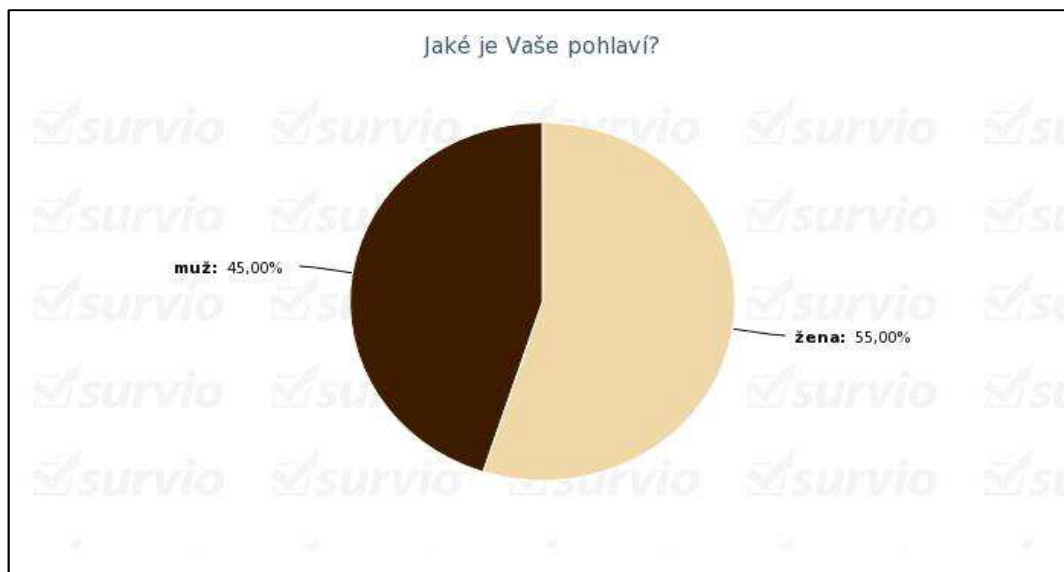
- ano
- ne

14. V jaké oblasti by měl podle Vás Euroregion Šumava nejvíce rozvíjet své aktivity?

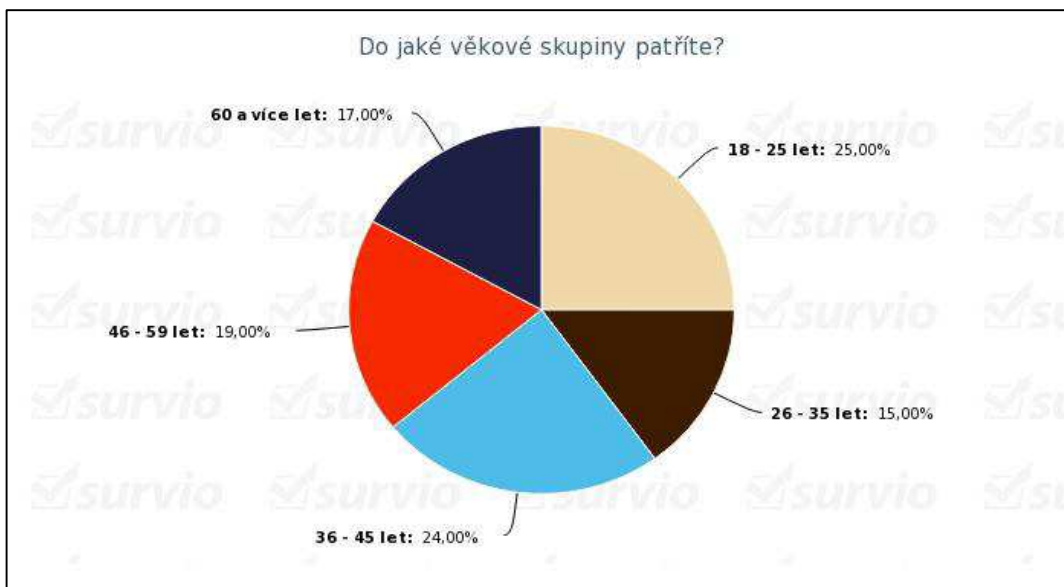
- cestovní ruch
- doprava
- hospodářství
- kultura
- sociální oblast
- sport
- školství
- životní prostředí
- jiná oblast; specifikujte:

Děkuji za Vaši ochotu a čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

Příloha č. 2: Výsledky dotazníkového šetření

	odpovědi	podíl
■ žena	55	55%
■ muž	45	45%

	odpovědi	podíl
■ 18 – 25 let	25	25%
■ 26 – 35 let	15	15%

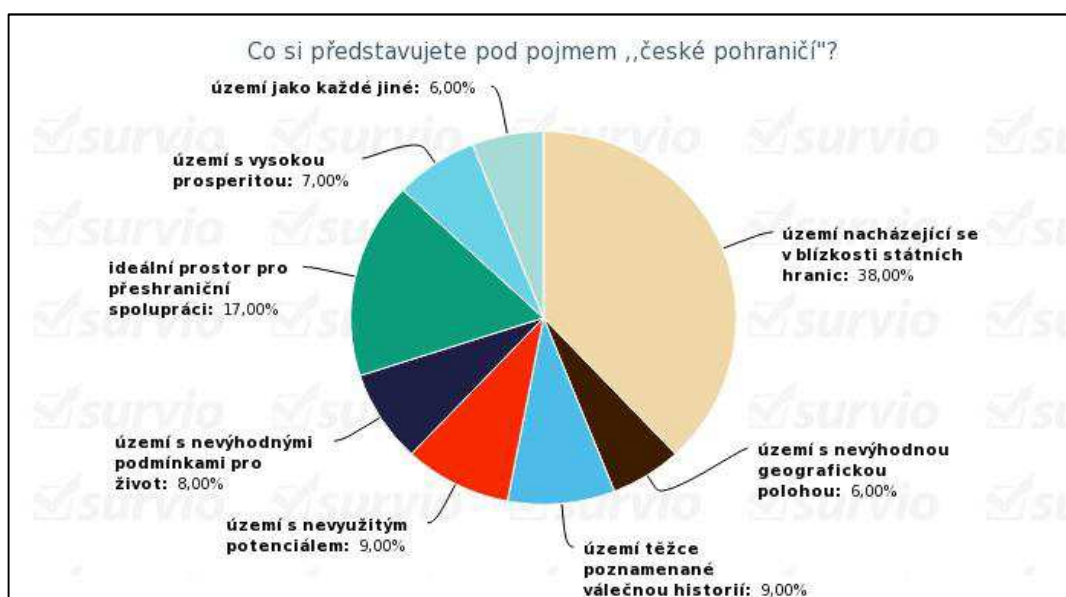
■ 36 – 45 let	24	24%
■ 46 – 59 let	19	19%
■ 60 a více let	17	17%

	odpovědi	podíl
■ základní	15	15%
■ střední bez maturity	24	24%
■ střední s maturitou	34	34%
■ vysokoškolské	27	27%

	odpovědi	podíl
okres Český Krumlov	13	13%
okres Domažlice	15	15%
okres Klatovy	34	34%
okres Prachatice	16	16%
okres Strakonice	22	22%

	odpovědi	podíl
území nacházející se v blízkosti státních hranic	38	38%
území s nevýhodnou geografickou polohou	6	6%
území těžce poznamenané válečnou historií	9	9%
území s nevyužitým potenciálem	9	9%
území s nevýhodnými podmínkami pro život	8	8%
ideální prostor pro přeshraniční spolupráci	17	17%
území s vysokou prosperitou	7	7%
území jako každé jiné	6	6%

	odpovědi	podíl
velmi dobré	25	25%
dobré	45	45%
neutrální	25	25%
špatné	5	5%
velmi špatné	0	0%

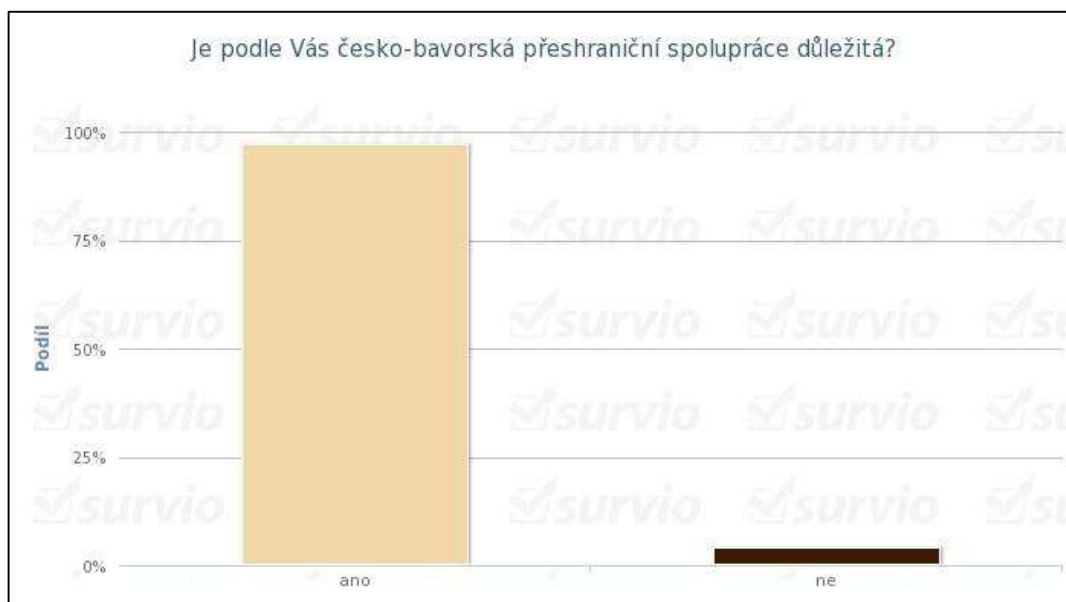

	odpovědi	podíl
■ jako nástroj pro podporu hospodářské a sociální integrace	40	40%
■ jako prostředek k upevnění občanských č-b. vztahů	43	43%
■ jako operační program financovaný Evropskou unií	17	17%

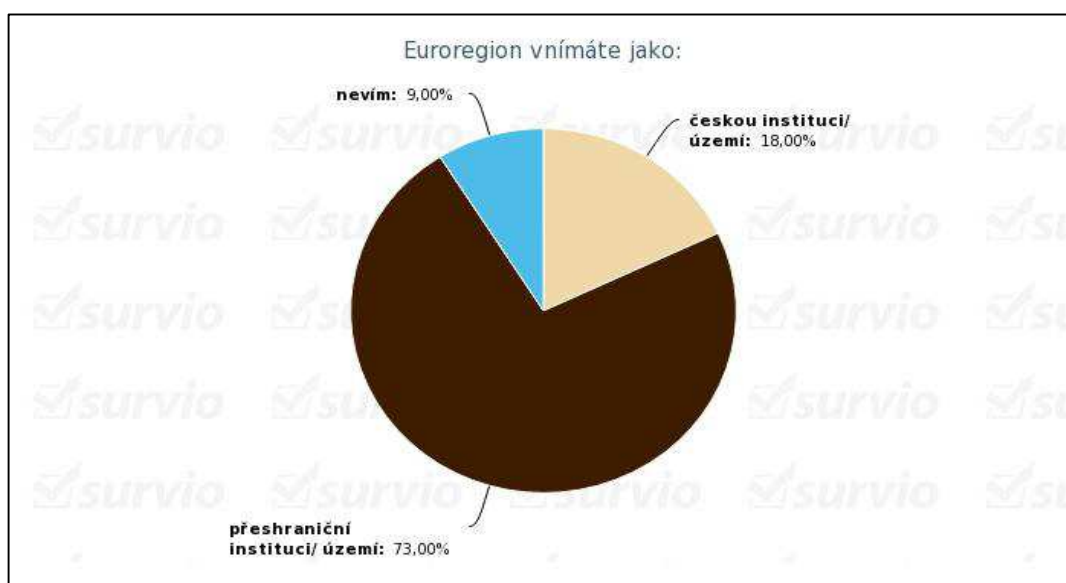

	odpovědi	podíl
■ ano	3	3%
■ ne	97	97%

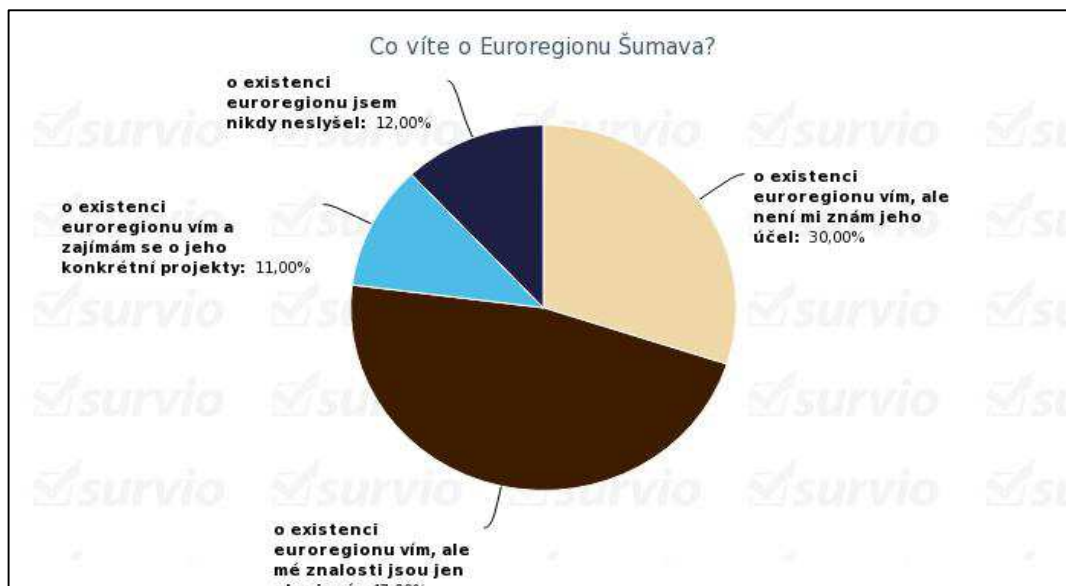
Pokud ano, uveďte jak: 1 spolupráce bavorských studentů s NP Šumava
 2 oblast vzdělání
 3 oblast vzdělání

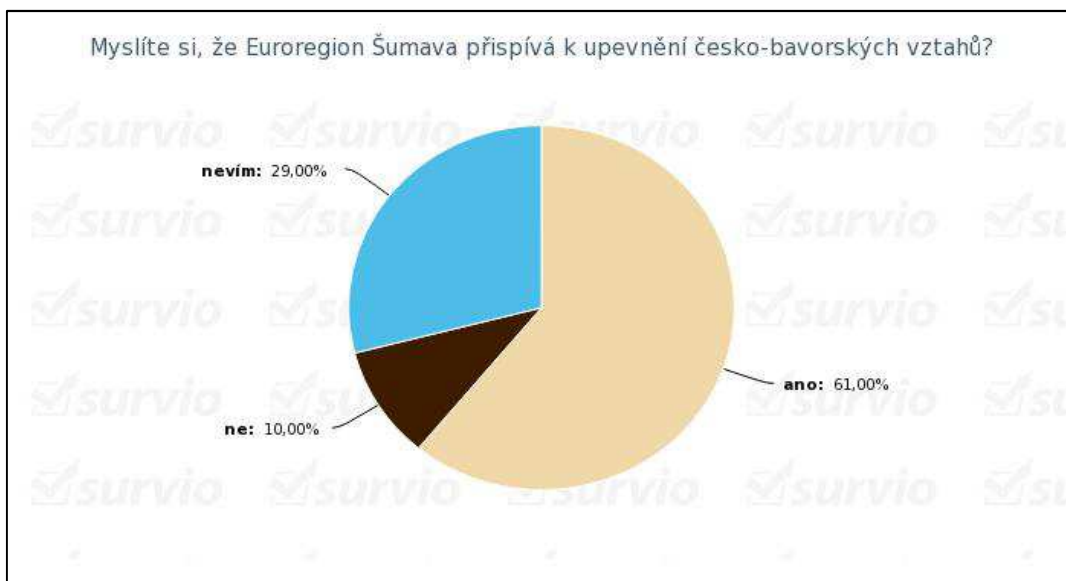
	odpovědi	podíl
■ ano	97	97%
■ ne	3	3%

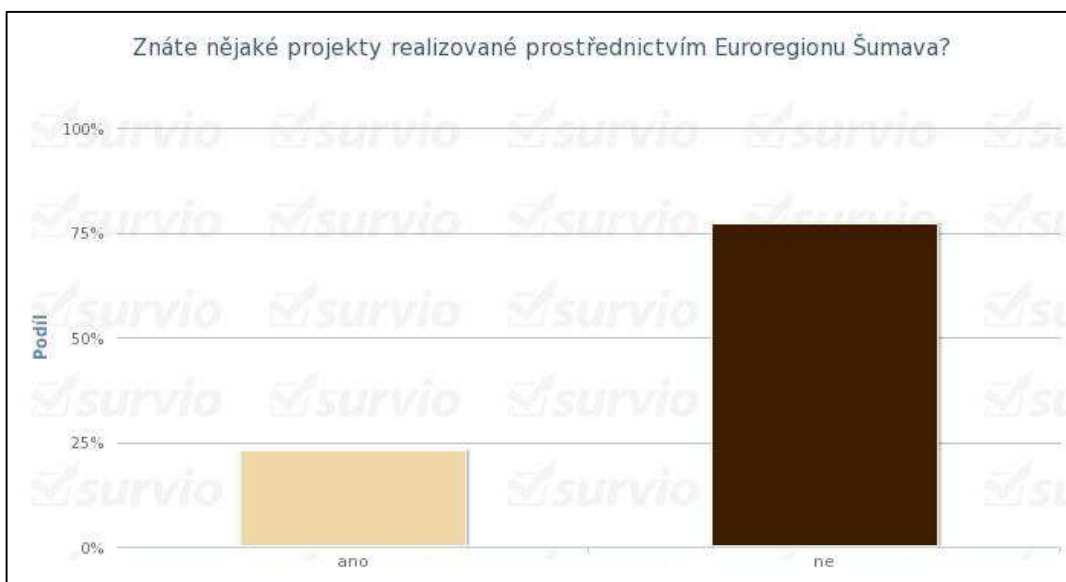
	odpovědi	podíl
■ českou instituci/ území	18	18%
■ přeshraniční instituci/ území	73	73%
■ nevím	9	9%

	odpovědi	podíl
■ o existenci euroregionu vím, ale není mi znám jeho účel	30	30%
■ o existenci euroregionu vím, ale mé znalosti jsou jen okraj.	47	47%
■ o existenci euroregionu vím a zajímám se o jeho k. projekty	11	11%
■ o existenci euroregionu jsem nikdy neslyšel	12	12%

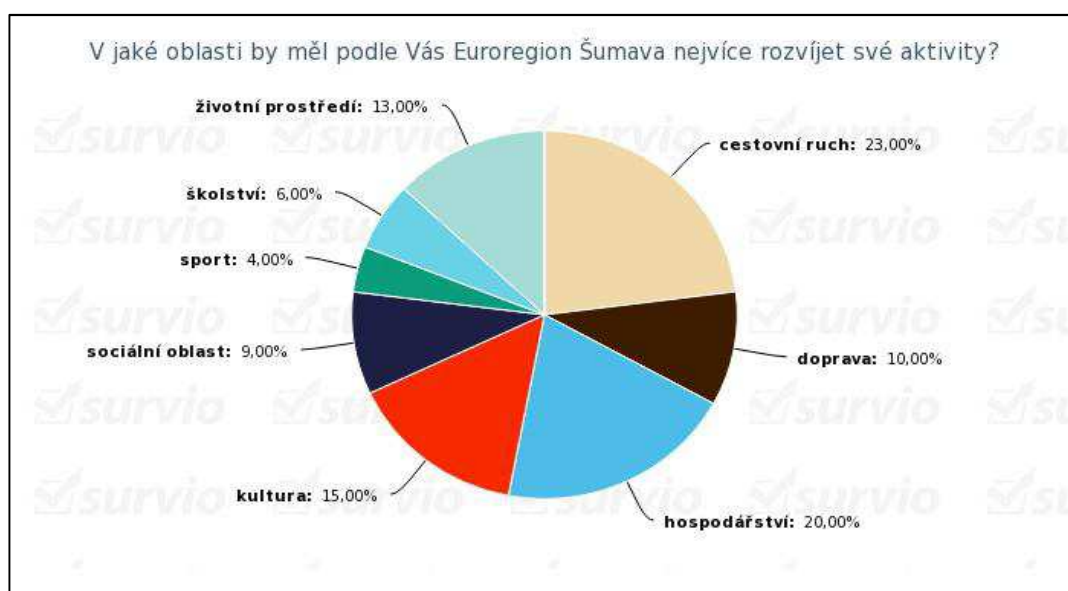
	odpovědi	podíl
■ ano	61	61%
■ ne	10	10%
■ nevím	29	29%

	odpovědi	podíl
■ ano	23	23%
■ ne	77	77%

Pokud ano, uveďte jaké: 1 Bavorská zemská výstava

- 2 Bavorská zemská výstava
- 3 Bavorská zemská výstava
- 4 budování silniční infrastruktury
- 5 akce pro turisty
- 6 opravy národních památek
- 8 vytváření map Euroregionu Šumava
- 9 Naučná stezka Velhartice, Naučná stezka Švihov
- 10 Naučná stezka Švihov
- 11 Vintřřova stezka
- 12 cyklostezka Klatovy – Źelezná Ruda
- 13 program Phare CBC
- 14 program Phare CBC
- 15 program Phare CBC
- 16 – 23 neuvěděno

	odpovědi	podřil
■ cestovní ruch	23	23%
■ doprava	10	10%
■ hospodářství	20	20%
■ kultura	15	15%
■ sociální oblast	9	9%
■ sport	4	4%

■ školství	6	6%
■ životní prostředí	13	13%
■ jiná oblast	0	0%